

Europe 2031

Ce înseamnă pentru noi înțelegerea
greșită a IA

*De Daan Juijn, Stan van Baarsen, Judith Dada, Maximilian Negele, Lily
Stelling, Philip Fox, Alex Petropoulos și Michiel Bakker.*

Text și redactare: Tom Chivers.

Europe 2031

Tendința actuală a IA necesită cea mai ambițioasă agendă politică din istoria Europei postbelice. Dacă nu ne angajăm în acest demers chiar acum, Europa își va pierde capacitatea de a-și modela propriul viitor. Vom ajunge să fim marginalizați din punct de vedere economic și politic, cu valori pe care nu le putem apăra, sisteme de protecție socială pe care nu le mai putem finanța, riscuri pe care nu le putem gestiona și o Uniune care nu va mai putea rezista.

Martie 2031 – Washington, D.C.

Caroline își stropește fața cu apă rece și se privește în oglinda din baie. Îi tremură mâinile. Se ține de marginea chiuvetei și așteaptă să-i treacă. Prin fereastra mică și înaltă poate vedea o bucată din cerul Washingtonului, senin și luminos.

La capătul coridorului, șase persoane decid soarta continentului european. Nu știe dacă ceea ce a spus va conta.

Bănuiește că nu.

Acesta este un scenariu despre alunecarea iminentă a Europei spre irelevanță: rolul IA în acest proces și ce se mai poate face pentru a schimba cursul evenimentelor.

Povestea este relatată prin intermediul personajelor fictive Caroline Dubois, o expertă franceză în politici publice din Bruxelles, și Christian Vogt, fondatorul german al unei companii de IA în plină expansiune, care tocmai s-a mutat în Silicon Valley. Deși personajele sunt inventate, evenimentele pe care le trăiesc se bazează pe tendințe reale și sunt menite să fie realiste.

Pentru a înțelege cum riscă Europa să irosească viitoarea revoluție a IA, trebuie mai întâi să ne întoarcem la începutul anului 2025 - deoarece povestea pe care urmează să o relatăm este deja în plină desfășurare.

Ianuarie 2025 – DeepSeek și veți găsi

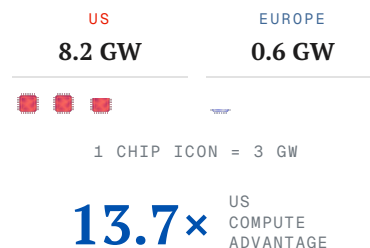
În biroul lui Caroline Dubois e mare agitație. În această dimineață, o companie chineză, DeepSeek, a lansat un nou model de inteligență artificială, R1. Este ieftin și eficient și - deși nicio firmă europeană nu a participat la dezvoltarea acestuia - generează un interes intens la Bruxelles.

Caroline lucrează în domeniul tehnologiei digitale la Direcția Generală pentru Comerț și Securitate Economică – DG TRADE, departamentul din cadrul Comisiei Europene care se ocupă de aspecte precum tarife și controlul exporturilor. În vârstă de douăzeci și opt de ani, lucrează aici de trei ani și simte că începe să câștige respectul colegilor și al superiorilor; însă, spre deosebire de ei, este profund îngrijorată de viitorul Europei, iar știrile despre DeepSeek au neliniștit-o și mai mult. Recent, a vizitat Silicon Valley. Se află la 9.000 de kilometri de Bruxelles, dar pare mai departe. Ideea că inteligența artificială declanșează o nouă revoluție industrială este un adevăr de la sine înțeles în California; în birourile Comisiei Europene, însă, aceasta ține de domeniul științifico-fantasticului.

Ascensiunea modelului R1 i-a entuziasmat pe colegii ei, deoarece aceștia o consideră o dovadă clară că este posibil să se dezvolte o inteligență artificială de ultimă generație fără resursele giganților din Silicon Valley. Decidenții politici europeni îmbrățișează cu entuziasm ideea că este posibil să-i întrecă pe americani, să fie mici, agili și isteți, să obțină rezultate mai bune fără sutele de miliarde de dolari care s-au revărsat în centrele americane de date supradimensionate și în exercițiile de antrenare a modelelor la scară gigantică.

Ideea pare logică. S-ar părea că DeepSeek a dezvoltat R1 pentru o fracțiune din costul ChatGPT al OpenAI sau al lui Claude de la Anthropic, dar, după toate aparențele, acesta este aproape la fel de performant. Dispune chiar și de noua funcție de „raționament” pe care modelele americane au început să o introducă, prin care modelul își prezintă procesul de gândire pe un blocnotes virtual. Iar ponderile sale – valorile matematice care definesc modelul – sunt disponibile publicului. Oricine poate rula modelul pe propria infrastructură, independent de tehnologiile americane.

Deși oarecum încurajată de atmosfera plină de speranță de la Bruxelles, Caroline nu este încă pregătită să împărtășească optimismul general. Ea ascultă cu atenție vocile mai prudente care remarcă faptul că creșterile

substanțiale ale eficienței nu sunt deloc ceva neobișnuit – Anthropic, Google DeepMind și OpenAI le înregistrează tot timpul. DeepSeek dispune de cercetători talentați și a acționat rapid, dar în curând se va confrunța cu limitări legate de puterea de calcul; China pur și simplu nu dispune de suficientă „capacitate de calcul” pentru a antrena modele, de când Statele Unite au restricționat exporturile de cipuri de IA de ultimă generație, pe care China nu le poate produce pe plan intern. Aceștia susțin că identificarea posibilităților de creștere a eficienței este mult mai ușoară dacă dispui de o capacitate de calcul substanțială care să te ajute în acest sens. Chiar directorul general al DeepSeek a subliniat că principala lor problemă o reprezintă interdicția impusă de SUA asupra exporturilor de cipuri de IA.

De aceea, Silicon Valley nu este deloc afectat de R1. Hyperscalerii nu încetinesc ritmul investițiilor lor masive în IA. La câteva zile după lansarea modelului R1, OpenAI lansează o3-mini, un model mai impresionant decât R1, ceea ce demonstrează că progresul american continuă să fie rapid.

La Bruxelles, știrile privind o3 trec aproape neobservate. Recunoașterea acestei realități ar însemna acceptarea faptului că accelerarea dezvoltării IA continuă, impulsivă de marile companii americane, conduse de directori executivi în care nu se poate avea încredere.

Caroline nu prea știe ce tabără să aleagă. Cu trei săptămâni în urmă a fost în California, iar ceea ce a văzut acolo i-a rămas întipărit în minte.

A stat la Christian Vogt, un vechi prieten din perioada în care a studiat la Berkeley, cu jumătate de deceniu în urmă; ea era de la Sciences Po, el de la Universitatea Tehnică din München, două dintre cele mai prestigioase universități din Europa. Christian se mutase la San Francisco cu trei ani în urmă, tocmai când ea își începuse activitatea la Comisie, pentru a înființa o companie specializată în crearea de modele de imagine și video. Startup-ul din domeniul IA era încă mic, dar tocmai încheiase o rundă de finanțare de serie A, iar Christian, un tip sociabil, cunoștea pe *toată lumea*.

Întreaga vizită o speriase. Programul de lucru al echipei lui Christian era de-a dreptul nebunesc – șaptezeci sau optzeci de ore pe săptămână, iar oamenii dormeau chiar la birou. Iar când l-a însoțit la o cină organizată la casa unui alt fondator de startup din Hayes Valley, nu a înțeles mai nimic din ce se discuta acolo; nu din cauza detaliilor tehnice, ci din cauza convingerii profunde că lumea urma să se schimbe radical. „Până în ianuarie 2026, cred că cea mai mare parte a codului meu va fi scrisă de

Claude”, a spus unul dintre invitați pe un ton extrem de firesc. Gazda a afirmat că a încetat să mai angajeze ingineri începători, deoarece ChatGPT avea să facă în curând mai bine programarea de bază. Cineva a menționat, în treacăt, că, în opinia sa, inteligența artificială generală — adică o IA care să fie mai performantă decât orice om în majoritatea sarcinilor — avea să existe probabil peste doi sau trei ani. Caroline întrebese ce ar însemna acest lucru pentru Europa, având în vedere faptul că aceasta nu dispune de un sector competitiv în domeniul IA. Dar nimeni de la masă nu se gândise cu adevărat la Europa, decât ca la o potențială bătaie de cap în materie de conformitate.

În Waymo, pe drumul de întoarcere spre apartamentul lui Christian, Caroline îi spusese că întreaga vizită i se păruse derutantă. Christian râsese și o asigurase că, după câteva luni petrecute în Silicon Valley, avea să înceapă și ea să „înțeleagă AGI”. Caroline se întrebese dacă Christian și colegii lui făceau parte dintr-o bulă ciudată, ba chiar dintr-o sectă, sau dacă ea trăia într-o lume care deja începea să dispară în trecut.

Întoarsă la Bruxelles, se gândise să-i povestească directorului ei despre experiențele trăite în timpul călătoriei, dar simțea că acestea nu puteau fi redată în cuvinte. Oamenii cu care discutasă erau printre cei mai deștepti pe care îi întâlnise vreodată. Erau calmi, perspicace și păreau bine informați. Simțea o nevoie puternică de a lua foarte în serios ceea ce i se spusese și de a-i convinge și pe ceilalți să facă la fel. Și totuși, afirmațiile lor ar fi părut absurde într-o sală de conferințe a Comisiei, aflată în celălalt capăt al lumii. Așa că nu a spus nimic.

A doua zi după lansarea R1, îi vibrează telefonul. E Christian.

Christian: ok, deci bruxelles-ul sărbătorește victoria deepseek???

Caroline: Directorul meu crede că asta dovedește că putem recupera decalajul...

Christian: lol

Christian: concluzia e că modelele de raționament funcționează și că china le poate construi

Christian: în plus, o3-mini e mai bun și nimeni nu vorbește despre el

Christian: directorul tău ar trebui să vină la San Francisco

Caroline: Tare mi-aş dori.

Caroline închide telefonul. Nu e sigură că Christian are dreptate, dar nici nu e sigură că se înşală. Avertismentele legate de R1 i se par rezonabile. La fel şi entuziasmul manifestat în legătură cu acesta.

Februarie 2025 – Să ne conectăm și gata

La trei săptămâni după R1, Emmanuel Macron găzduiește Summitul pentru Acțiune privind IA la Paris.

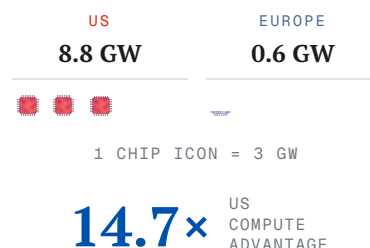
Seria de summituri a fost creată având ca obiective siguranța și coordonarea internațională – ediția din 2023, desfășurată în Regatul Unit, a fost denumită „Summitul privind siguranța IA” – însă ediția din 2025 este diferită. Contextul geopolitic s-a înăsprit. Rusia avansează cu greu în Ucraina; Donald Trump s-a întors la Casa Albă de două săptămâni și deja amenință cu impunerea de taxe vamale asupra mărfurilor europene. Acum Europa pune accentul pe competitivitate, nu pe siguranță. Iar momentul este oportun: DeepSeek a demonstrat, se pare, că recuperarea decalajului este posibilă și că ar putea fi chiar ieftină. Europa vrea să dea de înțeles că ia IA în serios.

Președinta Comisiei Europene, Ursula von der Leyen, anunță un fond InvestAI în valoare de 200 de miliarde de euro, care include o inițiativă pentru gigafabrici de IA în valoare de 20 de miliarde de euro, menită să construiască patru sau cinci centre de date de mari dimensiuni dedicate IA pe teritoriul european. Macron promovează Franța ca fiind cel mai bun loc din Europa pentru dezvoltarea IA: grație capacității sale nucleare, dezvoltatorii pot să „se conecteze și gata”.

După trei ani petrecuți la Bruxelles, Caroline știe să caute dincolo de cifrele de primă pagină. Suma de 200 de miliarde de euro reprezintă, în mare parte, o reorganizare a fondurilor existente și se bazează pe ipoteza că industria europeană va contribui cu fonduri proprii. Doar o mică parte sunt fonduri cu adevărat noi, și chiar și acestea sunt repartizate pe o perioadă de cinci ani. Se cutremură când compară această situație cu investițiile în centrele de date anunțate de hyperscalerii americani, care se estimează că vor depăși 400 de miliarde de dolari în 2025. Cu toate acestea, ea speră că mentalitatea se va schimba și că Europa se va trezi la realitate.

Christian: 200 de miliarde?

Caroline: E mai mult un vis.

Christian: americanii au bani adevărați

Christian: proiectul ăla din Texas se construiește chiar acum

Christian: adică sunt buldozere acolo

Caroline: Știu.

Christian: ce părere are bruxelles-ul despre faptul că altman, ellison și masayoshi son se află pe aceeași scenă cu trump

Caroline: Păi, nu sunt prea încântați.

Indiferent dacă mentalitatea s-a schimbat sau nu, o parte din energia pozitivă este umbrită atunci când vicepreședintele SUA, JD Vance, ține un discurs agresiv anti-european în cadrul summitului. Face același lucru două zile mai târziu, la Conferința de securitate de la München. Liderii europeni din public sunt surprinși de cameră mușcându-și limba în mod aproape vizibil.

În săptămânile care au urmat, șefii lui Caroline ajung la o concluzie. Relația transatlantică este, practic, distrusă. Nu mai pot avea încredere în Washington, nici în ceea ce privește apărarea, nici în domeniul energetic și, cu siguranță, nici în cel al tehnologiei, fapt evident acum. „Suveranitate” devine noul cuvânt la modă în capitalele europene.

Însă suveranitatea este mai ușor de proclamat decât de construit și nu este clar dacă această inițiativă va duce la ceva concret, cel puțin în ceea ce privește IA. Caroline bănuiește că, deși liderii susțin că acordă importanță noii tehnologii, în realitate vechiul lor scepticism este încă foarte prezent. Unul dintre colegii ei, un consilier superior pentru politici experimentat și chibzuit, pe care ea îl apreciază, sugerează în timpul unui prânz, la scurt timp după discursurile lui Vance, că, în opinia lui, probabil nu este nevoie de centre de date uriașe pentru ca IA să funcționeze, tocmai din cauza faptului că Sam Altman, Larry Ellison și Donald Trump au urcat cu toții pe scenă pentru a afirma că este nevoie de acestea. Caroline consideră că este o poziție simplistă, dar de înțeles: Bruxelles-ul manifestă un scepticism

profund față de Trump și de elita din Silicon Valley. Își face griji însă că, doar pentru că aceștia spun că e soare, asta nu înseamnă că afară e întuneric.

August 2025 – Visând cai verzi pe pereți

Entuziasmul european legat de IA se estompează după Paris. Summitul a fost plin de suspans, dar lunile care au urmat sunt marcate de un proces de elaborare a politicilor lent, complex și mai puțin spectaculos. Se pare că construirea unui ecosistem continental de IA necesită elemente pe care simplele declarații nu le pot materializa – talente, capital, aprovizionare cu energie –, precum și cunoștințele și determinarea necesare pentru a le coordona. Caracterul în mare parte iluzoriu al celor 200 de miliarde de euro este acum bine cunoscut, iar entuziasmul inițial s-a estompat în mare parte.

Nu există o astfel de încetinire în SUA. Lupta pentru talente se intensifică: Meta, care a rămas oarecum în urma avansurilor din domeniul IA, „vânează” cercetători de top de la concurenți, oferindu-le salarii care îi fac pe fotbalistii din Premier League să pară prost plătiți. Mark Zuckerberg chiar le gătește personal supă pentru a-i atrage. Administrația Trump publică strategia națională privind IA, intitulată „Câștigarea cursei”, care descrie tranziția către IA drept „o revoluție industrială, o revoluție informațională și o renaștere – toate în același timp”.

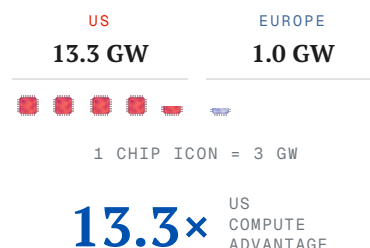
Europenii, care se consideră mai cu picioarele pe pământ decât americanii, consideră că retorica este exagerată și că purtătorii de cuvânt nu sunt demni de încredere. Caroline aude deseori expresia „bula IA”. Colegii ei au mai văzut și înainte lideri din domeniul tehnologiei exagerând utilitatea produselor lor: „Vă mai aduceți aminte de NFT-uri?”, spune unul dintre ei. „Pozele alea cu maimuțe pe care oamenii le-au cumpărat cu 50.000 de dolari?”

Christian: cum merg discuțiile despre bulă

Caroline: Se vorbește despre asta peste tot. Directorul meu a spus asta de trei ori ieri, în cadrul unei ședințe.

Christian: stai să vezi când vor vedea cifrele de afaceri ale anthropic

Christian: vor ajunge la 9 miliarde anul ăsta

Christian: față de cam 1 miliard anul trecut

Christian: e al naibii de mult

Caroline: O să le spun.

Christian: nu cred

Chiar le spune. Totuși, nimeni nu pare prea entuziasmat. Unii colegi subliniază faptul că Anthropic încă nu înregistrează profit.

Narațiunea privind „bula” este consolidată de lansarea GPT-5. OpenAI promovează intens acest model: Sam Altman postează o imagine cu Steaua Morții; angajații vorbesc despre „anul agentului IA”. Însă, din perspectiva publicului, modelul în sine este oarecum dezamăgitor, fiind, în esență, o versiune mai rafinată a modelului o3 existent. Încă are halucinații și face greșeli stupide.

La Bruxelles, scepticii în privința IA sărbătoresc încă o victorie. „Ți-am spus eu că IA se lovește de un zid”, îi spune lui Caroline colegul ei, în timp ce beau o bere la Place du Luxembourg. O spune cu blândețe. În ultimele luni, Caroline a devenit cunoscută în cadrul unității sale drept „promotoarea IA”, o etichetă pe care nu este sigură că o merită. Încă nu este sigură că colegii ei se înșală; este de acord că GPT-5 a fost într-adevăr dezamăgitor. Poate că americanii exagerează. Poate că Bruxelles-ul are dreptate.

Pe de altă parte, unii experți susțin că GPT-5 corespunde, în mare măsură, așteptărilor, având în vedere curba de creștere exponențială a capacităților IA; o3 a fost lansat abia acum câteva luni. Însă scepticii europeni în privința IA nu țin cont de aceste argumente, având în vedere gafa de marketing comisă de OpenAI, care a promis prea mult și apoi nu s-a ridicat la înălțimea așteptărilor.

Caroline: Ce părere ai despre GPT-5?

Christian: a fost un eșec. ar fi trebuit să lanseze o3 sub acest nume.

Christian: dar capacitatea de bază continuă să evolueze

Christian: folosim o3 în fluxul nostru de lucru de câteva luni și e incredibil

Banii continuă să curgă în marile laboratoare americane, iar cursa pentru construirea centrelor de date este încă în plină desfășurare, dar acești bani par să facă ping-pong între companii – Oracle și OpenAI semnează un acord în valoare de 300 de miliarde de dolari pentru capacitate de calcul, din care cea mai mare parte va fi cheltuită pe chipuri NVIDIA; la rândul său, NVIDIA acceptă să investească 100 de miliarde de dolari în OpenAI. În San Francisco, aceste tranzacții sunt considerate o dovadă a caracterului transformator al sectorului tehnologic - vechile reguli nu mai sunt valabile. La Bruxelles, situația seamănă cu cea a swapurilor pe riscul de credit din 2007: complexă, circulară, instabilă și cu șanse mari să se termine prost.

De aceea, faptul că firma franceză Mistral a strâns 1,7 miliarde de euro - cea mai mare parte provenind de la producătorul olandez de echipamente de litografie ASML - este considerat o mare victorie pentru Europa, chiar dacă runda sa de finanțare a fost de douăzeci de ori mai mică decât cea a OpenAI. Discuțiile despre bulă sugerează că puțini europeni sunt îngrijorați de faptul că firmele din domeniul IA ar avea *prea puțini* bani. Dacă IA și cele mai mari runde de finanțare sunt supraestimate, nu e nicio grabă.

Noiembrie 2025 – Lumi diferite

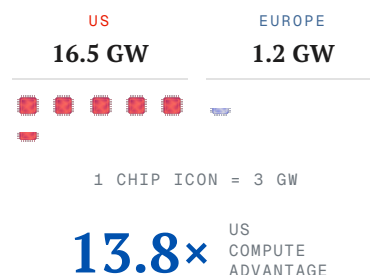
În noiembrie, Anthropic lansează Claude Opus 4.5. Nu există niciun tweet cu „Steaua Morții”, nicio numărătoare inversă și niciun eveniment. Modelul este bun – mai bun decât GPT-5, după părerea majorității – dar lansarea sa este, după standardele anului 2025, nespectaculoasă.

Ceea ce este cu adevărat spectaculos este ceea ce încep oamenii să facă cu el.

Revoluția privind agenții de IA a devenit realitate, dar nu așa cum și-a imaginat toată lumea. La început, pe parcursul primăverii și verii, marile laboratoare au lansat diverse produse care-ți controlau direct computerul. Acestea puteau mișca mouse-ul, completa formulare web și parcurge procesele de rezervare. Deși sună bine în teorie, în realitate acestea nu au funcționat, în mare parte. Mulți dintre cei care le-au testat au ajuns la concluzia că agenții de IA nu erau încă pregătiți pentru a fi folosiți pe scară largă.

Se pare că ceea ce funcționează, de fapt, sunt agenții care scriu cod. Claude Code de la Anthropic, un instrument bazat pe terminal, devine – odată asociat cu noul Opus 4.5 – succesul surpriză al anului. Prietenul lui Christian avea dreptate: odată cu venirea lunii ianuarie, majoritatea liniilor de cod din Hayes Valley sunt într-adevăr scrise de IA. Programatorii își dau seama repede că codul este interfața universală: dacă știi să scrii cod, poți face orice poate face un computer. Vrei să trimiți un e-mail? Nu naviga în Gmail; folosește Claude Code, scrie un script. Vrei să-ți organizezi documentele? Claude Code, scrie un script.

În San Francisco, acest lucru devine o practică obișnuită. Oamenii vorbesc despre „nebulia Claude Code”. Dezvoltatorii cheltuiesc mii de dolari pe lună pe token-uri, refuzând să meargă la culcare fără să programeze mai întâi sarcinile care vor rula peste noapte, astfel încât Claude să le finalizeze până dimineața. Ei consideră, pe bună dreptate, că ies în câștig din această înțelegere: creșterile de productivitate sunt extraordinare. Anthropic devine compania cu cea mai rapidă creștere din istorie.

Christian: cea mai mare parte a codului nostru este acum scrisă de claude

Christian: nu mă refer la o scriere asistată ci la una completă de la cap la coadă

Christian: inginerii mei îl gestionează ca o echipă de începători

Christian: doar că nu doarme niciodată :D

Caroline: Este un lucru bun pentru inginerii voștri?

Christian: deocamdată, da

Christian: o creștere uriașă a productivității

Christian: laboratoarele îl folosesc la nivel intern, iar progresul lor se accelerează

Christian: se accelerează în mod vizibil

Christian: în plus, acum lansează un nou opus la fiecare trei luni

Christian: înainte era la fiecare șase luni.

Caroline citește mesajele în metrou, în drum spre serviciu. Până să ajungă la birou, se hotărâse deja să abordeze subiectul în cadrul ședinței de dimineață a departamentului ei.

Nu merge prea bine. Ea menționează creșterea productivității, noile cifre privind veniturile, ciclul de lansare scurtat, precum și faptul că laboratoarele își folosesc propria IA pentru a-și dezvolta următoarele modele. Cei din încăpere vorbesc politicos. Cineva o întreabă dacă dispune de studii evaluate de colegi care să demonstreze creșterea productivității. Altcineva remarcă cu delicatețe că agenții de IA destinați consumatorilor au fost o dezamăgire pe tot parcursul anului. Caroline spune că nu agenții destinați consumatorilor sunt importanți, ci autoîmbunătățirea. Cei din încăpere trec la alt subiect.

În orice caz, politica instituțională le interzice practic colegilor ei să utilizeze Claude sau ChatGPT pe dispozitivele de serviciu. Instrumentele americane de IA independente sunt considerate un risc pentru protecția datelor. Comisia oferă propriul său „GPT”, care este, în esență, împachetarea a câteva modele open-source vechi și de dimensiuni reduse. Forța de muncă care ar trebui să reglementeze sistemele de IA de ultimă generație nu este, în mare parte, capabilă să le utilizeze.

Se întoarce la birou extrem de frustrată de încăpățânarea colegilor ei, încercând să-și amintească când, mai exact, a încetat să mai aibă îndoieli cu privire la capacitățile IA.

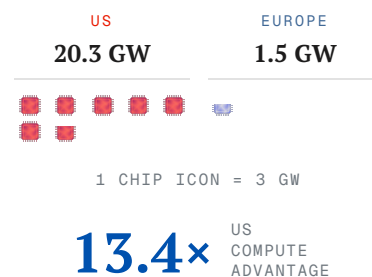
Februarie 2026 – Un război pe două fronturi

Prima jumătate a anului 2026 nu este, realist vorbind, momentul ideal pentru ca Europa să înregistreze progrese semnificative în ceea ce privește politica privind IA. Se întâmplă multe lucruri. În ianuarie, forțele speciale americane efectuează un raid la Caracas și îl răpesc pe Nicolás Maduro. Câteva zile mai târziu, Trump amenință că va invadea Groenlanda. În februarie, Statele Unite și Israelul bombardează Iranul. Prețul petrolului crește brusc. Trump amenință că va părăsi NATO dacă aliații europeni nu vor trimite nave pentru a contribui la redeschiderea Strâmtoării Ormuz.

Apoi, Departamentul de Război atacă Anthropic.

Conflictul a fost provocat de o dispută contractuală. Anthropic a închiriat Departamentului de Război modelele sale, iar, în timp, acestea au devenit esențiale pentru operațiunile militare ale departamentului, inclusiv pentru cele din Venezuela. Contractul prevedea două limite stricte: Claude nu poate fi încă utilizat pentru arme letale complet autonome și nu poate fi folosit pentru supravegherea în masă a cetățenilor americani. Se pare că Anthropic a insistat asupra acestor condiții încă de la început.

Pentagonul dorește acum să le renegocieze, iar atunci când Anthropic refuză, disputa se agravează rapid. La început, Departamentul de Război amenință că va obliga Anthropic să acorde acces nelimitat în temeiul Legii privind producția de apărare; apoi face exact opusul - desemnează compania drept un risc pentru lanțul de aprovizionare, o definiție rezervată de obicei companiilor pe care guvernul le consideră compromise de puteri străine ostile. După cum a declarat Secretarul de Război, această desemnare împiedică orice altă firmă care colaborează cu Pentagonul să facă afaceri cu Anthropic, ceea ce ar duce, practic, la distrugerea companiei - la urma urmei, toți furnizorii de servicii de calcul ai Anthropic colaborează cu Departamentul de Război.

Caroline: De ce ar fi nevoie pentru ca Anthropic să se mute în UE?

Christian: nu o vor face

Christian: sunt patrioți. vor ca america să câștige

Christian: ai putea încerca să elimini reglementările privind drepturile de autor și reglementările privind protecția muncii

Christian: să simplifici procedurile de autorizare pentru centrele de date. extinderi masive. facilități fiscale

Caroline: Asta nu o să țină. Nu suntem Silicon Valley.

Christian: ai putea măcar să faci mai atractivă pentru ei extinderea în europa

Caroline: Oamenii de aici se tem că se vor muta la Londra.

Christian: de ce ar fi asta un lucru rău?

Caroline urmărește știrile cu mare atenție. Piese se potrivesc într-un mod neplăcut. Guvernul SUA a conștientizat importanța IA și încearcă acum să distrugă compania care o dezvoltă, deoarece nu o poate controla. La Bruxelles, funcționarilor publici li se interzice să folosească instrumente de IA de ultimă generație pentru redactarea notelor de serviciu; la Washington, acestea sunt utilizate pentru planificarea operațiunilor militare.

Anthropic a câștigat o ordonanță preliminară împotriva clasificării ca risc pentru lanțul de aprovizionare, însă relația dintre companie și guvern este acum tensionată.

Martie 2026 – Frontiera sălbatică

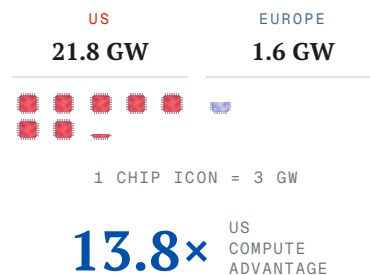
În luna noiembrie, Franța, Germania și Comisia Europeană au anunțat inițiativa „Frontier AI”. Planul era acela de a înființa, până la sfârșitul primului trimestru al anului 2026, cea mai bine finanțată organizație non-profit din lume dedicată cercetării în domeniul IA. Conform anunțului, Europa dispune de tot talentul și datele de care are nevoie și își dezvoltă capacitatea de calcul prin intermediul gigafabricilor sale. Ceea ce lipsește este o inițiativă care să reunească aceste avantaje. Specialiștii erau entuziasmați.

Dar, la sfârșitul primului trimestru, nu există nicio organizație non-profit. Construirea unui institut de cercetare de talie mondială este dificilă, mai ales când ești lovit de o criză geopolitică după alta. Un alt aspect care nu ajută deloc este faptul că persoanele care oferă consultanță inițiativei dau sfaturi extrem de contradictorii: unii susțin că modelele lingvistice mari (LLM) reprezintă o fundătură în ceea ce privește atingerea inteligenței artificiale generale (AGI), iar organizația non-profit ar trebui să încerce să găsească o nouă paradigmă. Alții doresc să găsească o nișă specifică, fie că este vorba de IA pentru știință sau de IA pentru industrie. Alții, la rândul lor, vorbesc despre pregătirea pentru viitorul calculului cuantic. Persoanele pe care Comisia a decis să le consulte par să nu ajungă la niciun consens.

Nici banii nu sunt prea mulți. Franța se confruntă cu probleme uriașe privind datoria; până la începerea noului ciclu bugetar al Comisiei Europene mai sunt încă doi ani; Germania dispune de fonduri, dar tocmai a acceptat să construiască cea mai puternică armată convențională din Europa.

Dacă inițiativa Frontier AI nu va beneficia de o finanțare adecvată, nu va putea oferi nici resursele de calcul, nici pachetele salariale necesare pentru a concura cu laboratoarele din SUA, astfel încât va fi dificil să atragă talente de nivel mondial. Fără talente de nivel mondial, este dificilă atragerea de fonduri suplimentare. Se răspândesc zvonuri conform cărora inițiativa Frontier AI este blocată într-un cerc vicios binecunoscut ambițiilor tehnologice europene: instituțiile ezită să-și asume angajamente până când proiectul nu va funcționa, iar acesta nu poate funcționa fără astfel de angajamente.

În luna martie, OpenAI a strâns 122 de miliarde de dolari într-o singură rundă de finanțare.

Caroline: Știi pe cineva care ar putea fi un bun lider pentru inițiativa Frontier?

Christian: cu un salariu de la bruxelles?

Caroline: oamenii par dispuși să facă excepții

Christian: o să întreb pe aici

Christian: știi că asta funcționează doar dacă elimini toată birocrăția, nu

Christian: așa cum a făcut regatul unit

Christian: apropo, ai văzut cifrele de la openai?

Caroline: Da.

Christian: e mai mult decât au strâns vreodată toate companiile europene de IA la un loc

Christian: într-o singură rundă

Aprilie 2026 – Mythos

Anthropic anunță lansarea Claude Mythos, cel mai performant model de IA de până acum.

Testele interne efectuate de Anthropic au arătat că modelul este atât de performant în domeniul programării și al cercetării în materie de securitate, încât a contribuit la identificarea a mii de vulnerabilități necunoscute până acum în toate sistemele de operare și browserele web importante. Unele dintre acestea sunt vechi de zeci de ani, rămânând neobservate în codurile sursă revizuite de mii de dezvoltatori și cercetători în domeniul securității de-a lungul multor ani. Mythos le-a găsit în câteva săptămâni.

Practic peste noapte, Anthropic a devenit una dintre cele mai performante organizații din domeniul securității cibernetice de pe planetă. Se decide că Mythos nu poate fi lansat până când responsabilii cu securitatea cibernetică nu vor avea ocazia să remedieze vulnerabilitățile rămase în software-ul lor.

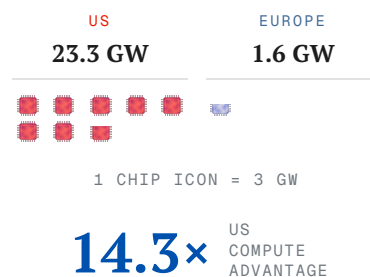
Compania lansează Proiectul Glasswing: o coaliție defensivă care oferă acces exclusiv la Mythos unui grup restrâns de parteneri – printre care AWS, Apple, Google, Microsoft, Nvidia și CrowdStrike – pentru a identifica vulnerabilitățile înainte ca adversarii să le poată exploata. Scopul este acela de a asigura securitatea infrastructurii software americane înainte ca modelele deschise să atingă o capacitate ofensivă comparabilă, lucru care, potrivit estimărilor Anthropic, se va întâmpla în șase până la douăsprezece luni.

Institutul pentru Securitate în domeniul IA din Regatul Unit – care a acumulat o expertiză de vârf în domeniul IA în cadrul administrației publice – este invitat să participe la testare, dar niciunei companii sau autorități europene nu i se acordă acces.

Christian: presupun că ai auzit de glasswing

Caroline: Da.

Christian: nu există nicio companie europeană pe listă

Caroline: Știu.

Christian: întreaga infrastructură software a continentului va fi vulnerabilă în comparație cu capacitățile americane în domeniul IA

Christian: oare există cineva la Bruxelles care să înțeleagă cu adevărat ce înseamnă asta

Mulți europeni sunt sceptici în privința faptului că Mythos ar fi atât de puternic pe cât se susține. „Își promovează produsele în mod exagerat”, spune cu dispreț un avocat specializat în drept agricol al Comisiei Europene, așezat la masa de lângă cea a lui Caroline, la cantină. „Oh, nu, am construit o armă nucleară. Dar nu vă faceți griji, vă putem vinde un adăpost antiatomic!” Când Caroline obiectează, avocatul subliniază că este imposibil să se verifice afirmațiile companiei Anthropic dacă aceasta nu face public modelul. „Ce convenabil!”

Caroline abia își poate stăpâni frustrarea. De ce s-ar asocia public toate aceste mari companii cu Proiectul Glasswing dacă totul ar fi o înșelătorie? Cum a reușit Mozilla să identifice în această lună de douăzeci de ori mai multe vulnerabilități decât de obicei? Lucrează toată noaptea pentru a redacta o notă privind implicațiile strategice ale excluderii Europei din Glasswing și reușește să obțină o întâlnire de urgență cu directorul ei, care se dovedește mult mai receptiv. În următoarele săptămâni, UE și guvernele statelor membre solicită insistent companiei Anthropic să le acorde acces – liderii identifică imediat o amenințare la adresa securității naționale. Cei de la Anthropic sunt precauți, dar dispuși să discute. Însă, atunci când compania anunță în cele din urmă că dorește să extindă accesul la Mythos la încă șaptezeci de organizații – dintre care multe sunt europene –, Casa Albă își exprimă obiecțiile. Nu este sigur, spun ei. În plus, capacitatea de calcul a Anthropic este limitată; un număr mai mare de parteneri înseamnă o capacitate redusă pentru sarcinile guvernului SUA.

Cu o lună înainte, administrația americană voia să șteargă Anthropic de pe fața pământului. Acum dorește ca cel mai performant model al companiei să rămână aproape exclusiv la dispoziția sa. Aceasta găsește o soluție alternativă care permite agențiilor să acceseze Mythos prin intermediul Glasswing, în condițiile în care desemnarea lanțului de aprovizionare este, din punct de vedere tehnic, încă în vigoare. Dintr-o dată, Casa Albă decide

că, până la urmă, poate colabora cu Anthropic. Președintele continuă să califice Anthropic drept „progresistă”, dar acum o descrie și ca fiind „foarte inteligentă”.

Iunie 2026 – Deziluzie

După optsprezece luni de așteptare, DeepSeek a lansat următorul său model, V4. Este impresionant, având în vedere resursele limitate ale companiei, dar încă cu cel puțin șase luni în urma avangardei americane. DeepSeek recunoaște că nu dispune de puterea de calcul necesară pentru a pune modelul la dispoziția publicului larg. Compania care a reușit pentru scurt timp să convingă Europa că puterea de calcul nu contează se confruntă în continuare cu aceleași limitări în ceea ce privește puterea de calcul.

Europa se confruntă cu dificultăți chiar mai mari decât China. Mistral a rămas și mai mult în urmă. A reușit să strângă încă 830 de milioane de euro, într-o rundă de finanțare de 150 de ori mai mică decât cea mai recentă rundă a OpenAI. În căutare disperată de capital suplimentar, Mistral a început discuțiile cu investitori americani. Apare un zvon conform căruia SpaceX, conglomeratul specializat în rachete și IA al lui Elon Musk, ar avea în vedere o achiziție.

Christian: mistral chiar s-ar putea să fie vândut lui spacex

Caroline: Guvernul francez nu ar permite niciodată așa ceva.

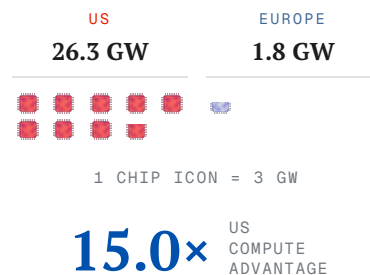
Christian: au însă nevoie de acces la resurse uriașe de calcul și capital

Christian: cred că ori vor vinde, ori își vor continua reorientarea către consultanță

Christian: oricum ar fi, este sfârșitul inițiativei europene frontier ai

Christian: adică asta e. nu mai există alte alternative

Situația infrastructurii este la fel de sumbră. Cel mai mare supercomputer dedicat IA din SUA rulează la 1.250 megawați. Cel mai mare din Europa rulează la optzeci și trei. Planul privind gigafabricile a înregistrat o

întârziere considerabilă, data preconizată pentru punerea în funcțiune fiind amânată până în 2029. Din cauza constrângerilor bugetare, proiectul va avea o amploare mai redusă. Chiar dacă mâine ar apărea ca prin minune o gigafabrică, complet construită, aceasta ar avea o dimensiune de aproximativ o zecime din cea a celui mai mare centru de date pentru IA din America. Europa găzduiește doar 5 % din capacitatea totală de calcul dedicată IA la nivel mondial. Statele Unite găzduiesc optzeci.

Sigur, sunt și câteva vești bune: Softbank, aceeași companie care a apărut pe scenă alături de președintele Trump, a promis că va investi 45 de miliarde de dolari în următorii cinci ani pentru a dezvolta capacitatea centrelor de date dedicate IA în Franța. Dar Caroline a învățat să trateze astfel de promisiuni cu oarecare scepticism. Fluidstack, un furnizor de servicii cloud care intenționa să construiască un centru de date cu o capacitate de un gigawatt în apropierea Parisului, a renunțat recent la acest proiect și, ca și cum asta nu ar fi fost de ajuns, și-a mutat sediul central de la Londra în Statele Unite. La fel, OpenAI și-a revizuit planurile de a construi un centru de date de mari dimensiuni în Regatul Unit, invocând obstacole de natură reglementară.

Când, în iunie, UE își anunță mult-așteptatul pachet privind suveranitatea tehnologică, Caroline se îndoiește că merită sărbătorit. Pe de o parte, diagnosticul este corect: Europa a devenit într-adevăr prea dependentă de tehnologia americană. Una dintre soluțiile propuse de ea a fost inclusă și în pachetul de măsuri, sub forma unei propuneri privind crearea unor zone special desemnate în care sectorul industrial să poată construi centre de date pentru IA într-un ritm accelerat. Pe de altă parte, cifrele nu se potrivesc. Obiectivul declarat al UE este de a atrage 200 de miliarde de euro din capital privat pentru centrele de date dedicate IA până în 2036 - adică un sfert din suma pe care hyperscalerii americani o vor cheltui doar în 2026. Când îi explică situația unui prieten, acesta îi răspunde: „Deci propui un program pe zece ani, de o amploare echivalentă cu cheltuielile lor trimestriale de capital, și îl numești o mobilizare istorică?”

În urma unor negocieri îndelungate, unui grup restrâns de europeni li s-a promis acum accesul la Mythos. Însă, în timp ce departamentele juridice încă lucrează la detaliile contractuale, Anthropic a început deja antrenarea modelului Mythos 2.0. Mai grav încă, președintele SUA tocmai a semnat un decret prezidențial prin care se solicită companiilor care dezvoltă modele de frontieră în domeniul IA să permită „în mod voluntar” guvernului SUA să verifice modelele lor din perspectiva riscurilor cibernetice și care permite agențiilor guvernamentale să acceseze aceste modele înainte de orice

lansare publică. Detaliile acestei analize privind securitatea națională sunt sumare, dar structura ei este destul de clară. Orice model suficient de puternic încât să conteze - un „model de frontieră acoperită”, în terminologia decretului prezidențial - trece acum mai întâi prin Washington: guvernul beneficiază de până la treizeci de zile de acces federal exclusiv înainte de lansare și are un cuvânt de spus în ceea ce privește „partenerii de încredere” care pot utiliza modelul înainte de lansarea publică propriu-zisă.

Caroline citește textul de două ori. Perioada de treizeci de zile este suportabilă, dar puterea de selecție a partenerilor înseamnă că decizia privind cine va obține modelul cât timp acesta este încă înaintea momentului în care devine public este luată acum la Washington, printr-un proces clasificat, fără a exista un motiv anume pentru a include un nume european pe listă.

Christian: ai văzut decretul prezidențial?

Christian: asta e glasswing, dar pentru fiecare model de nouă generație de acum încolo

Christian: nu există nicio clauză referitoare la aliați. niciuna

Caroline: Știu.

Christian: deci, dacă Europa va avea acces anticipat la modelele de frontieră

Christian: este acum o decizie la latitudinea NSA

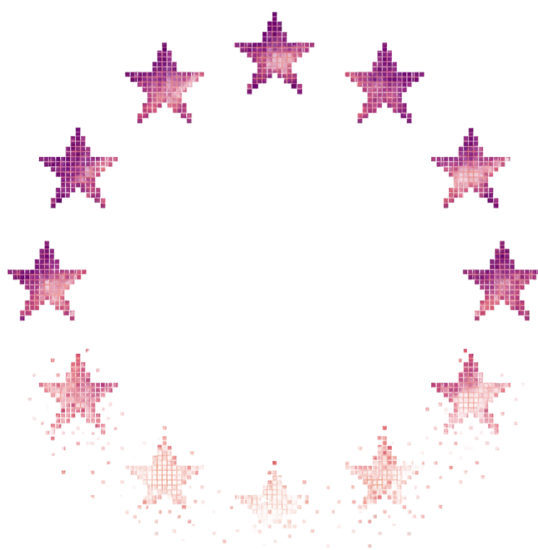
Christian: la fiecare trei luni pe termen nelimitat

Între timp, Anthropic și OpenAI continuă să înregistreze o creștere exponențială a veniturilor; prima este pe cale să atingă 100 de miliarde de dolari anualizați până la sfârșitul anului și a semnat contracte urgente pentru capacități de calcul, pentru a veni în întâmpinarea bazei sale de clienți în rapidă creștere. În laboratoarele de IA, fluxurile de lucru interne se schimbă acum aproximativ o dată pe lună, pe măsură ce modelele permit apariția unor noi moduri de lucru. Cercetătorii gestionează roiuri de agenți

care se ocupă de cea mai mare parte a programării. IA contribuie la propriile activități de cercetare și dezvoltare, perfecționându-se și folosind aceste progrese pentru a deveni din ce în ce mai bună în a se perfecționa. Cu câteva luni în urmă, Rezerva Federală a Statelor Unite a publicat un studiu care arată că nivelul ocupării forței de muncă în rândul inginerilor software începători este cu mult sub așteptări. Acțiunile companiilor de software sunt în cădere liberă, întrucât investitorii presupun că modelele puternice de IA dedicate programării le vor lua locul.

Caroline a prevăzut în mare parte ce urma să se întâmple încă de acum optsprezece luni, dar nu a reușit să schimbe cu adevărat ceva.

Scenariul

Până în acest moment, tot ce am povestit s-a întâmplat cu adevărat - singurele elemente fictive fiind poveștile personale ale lui Caroline și Christian.. De aici înainte, începem să facem speculații. Nu mai menționăm în mod specific companii individuale din domeniul IA, ci ne referim la actori fictivi: Atlas pentru cea mai importantă companie americană din domeniul IA, Helios pentru cea mai importantă companie europeană și Zimo pentru cea mai importantă companie chineză.

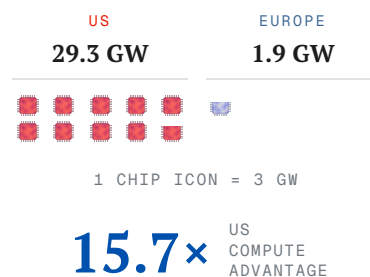
August 2026 – Ramificația

În luna februarie, cancelarul german a efectuat o vizită de stat în China. În Hangzhou, a vizitat fabrici chinezești de vehicule electrice și de robotică. Surse din interior au relatat că la întoarcere era foarte sobru, având un nou sentiment de urgență și o convingere tot mai puternică că producătorii germani vor rămâne în urma concurenților chinezi dacă nu vor accelera ritmul. Acum planifică o călătorie similară la San Francisco. În ultimele luni, persoane pe care le respectă - lideri din mediul de afaceri și economiști germani, bancheri americani - i-au spus că revoluția IA este o realitate. Vrea să vadă asta cu ochii lui. O delegație din industrie i se alătură.

Cancelarul nu este genul de om ușor de impresionat, dar, din nou, se întoarce din călătorie mai tăcut decât era la plecare. A ajuns la concluzia că elitele europene au interpretat greșit ultimele optsprezece luni. În timp ce aceștia dezbăteau dacă IA va ajunge într-un impas, tehnologia a avansat mai repede decât prevăzuseră chiar și cei mai optimiști. În timp ce aceștia evaluau importanța IA, aceasta revoluționa ingineria software și securitatea cibernetică. Și, în timp ce își laudau inițiativele privind IA suverană, dependența lor de furnizorii americani nu a făcut decât să crească.

În zilele următoare, acesta poartă o serie de convorbiri telefonice îndelungate cu președintele Franței și cu președintele Comisiei Europene. Toți trei consideră că Europa a ajuns la un punct de cotitură. IA va deveni din ce în ce mai performantă. Nu există niciun motiv întemeiat să credem că acest fenomen se va opri la nivelul uman. Va reorganiza piețele forței de muncă, arhitecturile de securitate și echilibrul de putere dintre continente. Europa este dependentă și nepregătită. Dacă Europa trebuie să-și schimbe direcția, trebuie să o facă acum.

Întrebarea este cum. Consilierii lor tehnici pledează pentru o libertate totală în materie de reglementare pentru furnizorii de centre de date și alte companii din lanțul de aprovizionare cu echipamente hardware. Potrivit acestora, doar o reacție extremă este proporțională cu miza. IA va da naștere unei noi revoluții industriale, iar dacă Europa nu se va industrializa rapid, va rămâne în urmă. Europa trebuie să acționeze mai rapid decât a făcut-o vreodată pe timp de pace.

Consilierii lor politici cer o abordare mai moderată, avertizând că guvernele lor ar putea să nu reziste reacției negative a opiniei publice față de un astfel de pachet de măsuri. Oamenilor nu le place IA; Franța, Germania și UE se confruntă cu multe alte provocări importante și doar o mică parte dintre alegători vor înțelege această necesitate. „Răspunsul eficient”, cum îl numesc ei, s-ar putea dovedi cel mai eficient în a pune capăt carierelor politice.

Septembrie 2026 – O viziune optimistă

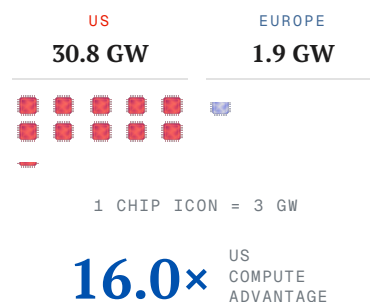
În cadrul Summitului franco-german privind suveranitatea în domeniul IA, desfășurat la Strasbourg, președintele francez și cancelarul german țin un discurs comun. Este redactat de consilierii lor politici.

Caroline urmărește de acasă, din Lille. Cei doi lideri vorbesc despre hotărâre și destin. Spun că Europa nu-și mai poate permite să depindă de alții în ceea ce privește tehnologiile care îi vor defini viitorul, o lecție pe care a învățat-o deja în domeniul energiei și al apărării. Prin urmare, Europa trebuie să-și construiască propria IA de frontieră.

Spun că provocarea este uriașă, dar poate fi depășită. Este nevoie de investiții, de reguli care să-i oblige pe furnizorii americani să joace corect și de un public care să cumpere produse europene. Discursul are sloganuri excelente.

În săptămânile următoare, apar aproape zilnic anunțuri legate de IA. Planul este acela de a-i copleși pe sceptici și de a insufla un sentiment de speranță. Inițiativa Frontier AI beneficiază de o finanțare adecvată, printr-o injecție de capital în valoare de 2 miliarde de euro. Se anunță construirea a încă patru gigafabrici. Sunt lansate noi programe de implementare a IA. Comisia Europeană acuză un furnizor american de modele de IA cu utilizare generală de nerespectarea prevederilor Actului privind IA. De asemenea, inițiază două proceduri privind riscul sistemic în temeiul Actului privind serviciile digitale, referitoare la modul în care aceste companii gestionează dezinformarea generată de IA, invocând dispozițiile cele mai interpretabile ale legii.

Măsura principală, cea despre care discută colegii lui Caroline la o cafea, este o propunere a Comisiei - susținută de Franța și Germania - pentru un regulament privind suveranitatea digitală, care prevede ca, până în 2032, sarcinile critice din sectorul public să fie executate folosind exclusiv software și cloud european pentru IA. Gata cu IA americană; gata cu serviciile cloud americane. Acesta are ca model obiectivele climatice europene și ar stabili un termen limită obligatoriu, care să stimuleze concentrarea eforturilor. De asemenea, ar crea un bazin amplu și garantat de clienți potențiali pentru furnizorii europeni.

Măsurile sunt bine primite. Ideea detașării de SUA se bucură de popularitate, iar analiștii salută această măsură ca fiind o politică industrială adaptată erei IA; Europa susține în sfârșit propriile companii din domeniul tehnologic. Chiar și colegii mai sceptici ai lui Caroline recunosc că, în sfârșit, se întâmplă ceva.

Unii economiști și experți în politici din domeniul tehnologiei își exprimă îndoielile. Aceștia spun că Europa nu mai poate evita compromisurile neplăcute. Investițiile sunt prea mici și nu generează un efect de levier suficient - unde sunt stimulentele de piață pentru a dezvolta capacități de calcul la scară largă pe teritoriul european? Obiectivele de achiziții, spun ei, nu abordează probleme fundamentale, precum fragmentarea pieței unice, legile inflexibile ale muncii care afectează negativ start-up-urile și adoptarea IA sau reglementările naționale care practic blochează accesul la sectoare precum sănătatea și serviciile juridice. Și, deși măsurile de reglementare adoptate în temeiul Actului privind IA sunt pe deplin justificate, cele adoptate în temeiul Actului privind serviciile digitale par a fi, cel puțin parțial, motivate politic. Nu ar trebui ca Europa să decidă mai strategic care sunt prioritățile sale?

Însă elitele europene s-au săturat de negativism, iar aceasta este o viziune pozitivă, un moment de mobilizare în jurul unei idei comune. Dacă factorii de decizie au îndoieli, majoritatea dintre ele nu sunt exprimate.

Caroline are, cu siguranță, îndoieli. Ea se teme că întregul pachet legislativ privind suveranitatea în domeniul IA pornește de la premisa că, peste șase ani, Europa va mai avea un sector de frontieră în domeniul IA care să merite protejat. Dar dacă nu va fi așa?

Ea redactează o notă în care subliniază acest aspect, solicitând măsuri care să creeze pârguri - un plan de rezervă în cazul în care Helios, liderul european în domeniul IA, nu reușește să recupereze decalajul, sau în cazul în care gigafabricile nu își îndeplinesc obiectivele, ori în cazul în care obligațiile de a achiziționa produse europene fac ca administrațiile publice să dispună de instrumente mai puțin performante decât cele americane. Directorul ei citește nota cu atenție. Îi spune că este o contribuție bine gândită. Promite că o va transmite către superiorii săi.

Christian: 2032? 100 % suverană?

Christian: care e planul b?

Caroline: Nu există.

Christian: bineînțeles că nu există

În privat, cancelarul german și președintele francez își spun unul altuia că au făcut tot ce se putea. Nici măcar ei nu pot să învingă atâtea realități politice deodată. Sistemul nu ar fi putut absorbi mai mult.

Iunie 2027 – Închiderea ferestrelor de oportunitate

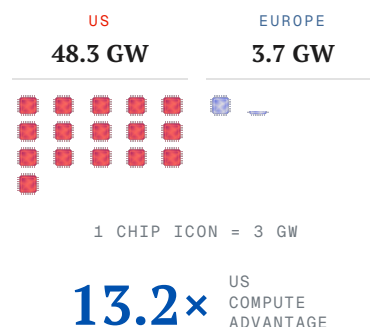
În vara următoare, laboratorul chinez Zimo va face publice ponderile unui model de IA din clasa Mythos. Capacitățile cibernetice ofensive pe care Anthropic le-a ținut ascunse în cadrul Proiectului Glasswing sunt acum la dispoziția oricui. Unii dintre acești oameni nu au intenții tocmai bune.

Noile funcționalități le permit hackerilor să străpungă vechile programe comerciale slab protejate la fel de ușor cum o drujbă taie un șervețel. Universitățile europene, spitalele, administrațiile regionale și orice instituție care nu a achiziționat soluții de apărare cibernetică din clasa Mythos se trezesc blocate în propriile sisteme, cu adrese de portofele de criptomonede afișate pe ecrane și fără altă opțiune decât să plătească. Doar cei care folosesc IA pentru apărarea cibernetică au o șansă, ceea ce îi înfurie pe oameni: laboratoarele au răspândit boala și acum vând leacul, adesea la prețuri exorbitante.

Europa simte pe propria piele consecințele încercării sale de a-și afirma suveranitatea. Regulamentul privind suveranitatea digitală tocmai a fost adoptat, iar mai multe state membre au început să-și adapteze procedurile de achiziții cu mult timp înainte. Atlas, liderul american în domeniul IA, se află cu mult înaintea campionului european în domeniul IA, Helios, în ceea ce privește apărarea cibernetică. Agențiile cele mai dedicate agendei „Cumpărați produse europene” - organizații care au achiziționat exclusiv de la furnizori europeni - sunt acum cele care plătesc răscumpărările.

Organizațiile care au menținut un contract american pe lângă celelalte se descurcă mai bine. Dar chiar și acestea folosesc un sistem defensiv de nivel secundar. Încă de la adoptarea decretului prezidențial, guvernul SUA aprobă în mod neoficial lansarea fiecărui nou model de frontieră. Rezultatul este că cele mai bune modele cibernetice americane ajung în Europa la două până la șase luni după lansarea lor pe piața internă, fiind periculos de aproape de frontiera open-source și cu mult după ce hackerii americani au obținut accesul la ele. Oficial, este vorba despre siguranță și supraveghere. Neoficial, Washingtonul a descoperit un avantaj asimetric la care nu are niciun interes să renunțe.

Caroline își petrece cea mai mare parte a lunii iunie în convorbiri telefonice cu guvernele naționale. Discuțiile sunt scurte și neplăcute.

Christian: cum se descurcă bruxelles-ul cu valul de atacuri de tip ransomware

Caroline: Foarte rău. Politicile privind suveranitatea își fac simțite efectele.

Christian: ce ironie

Caroline: Mie nu mi se pare deloc amuzant.

Christian: îmi pare rău. ai dreptate

Chiar în momentul în care situația devine insuportabilă în Europa, atât SUA, cât și China anunță restricții severe privind punerea la dispoziție ca open-source a modelelor de IA de frontieră. Washingtonul invocă motive de securitate națională, subliniind accelerarea activităților de cercetare și dezvoltare ale adversarilor și proliferarea capacităților cibernetice autonome. Beijingul vorbește despre stabilitate socială și ordine. Cele două guverne au ajuns, pentru prima dată, la aceeași concluzie: ponderile modelelor de frontieră au devenit prea periculoase pentru a fi divulgate cuiva.

Ieșind din birou în seara în care a fost făcut anunțul din China, Caroline observă o atmosferă pozitivă în jurul ei. Pachetul UE privind suveranitatea tehnologică a lăudat software-ul open source pentru rolul său de contrapondere la dominația americană în domeniul IA. Și totuși, colegii ei sunt ușurați. Valul de atacuri de tip ransomware se va domoli. Ofensiva se va stabili; defensiva va recupera terenul pierdut. Colegii ei sunt de acord că criza a fost ținută sub control. Se pare că puțini oameni se mai gândesc la ce înseamnă interdicția privind software-ul open source pentru dependențele tot mai mari ale Europei.

Ianuarie 2028 – Bilanț

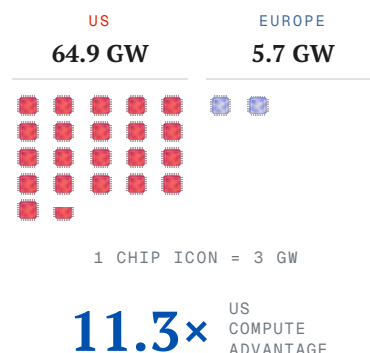
La șaisprezece luni după Strasbourg, Caroline a fost promovată și s-a mutat într-o altă echipă.

Progresul în domeniul IA este chiar mai rapid decât în 2026, exact așa cum au prevăzut directorii executivi din domeniul tehnologiei. În prezent, agenții întocmesc foi de calcul, proiectează software și operează instrumente financiare. Un model generează o imagine; altul deschide Photoshop și parcurge cincizeci de iterații până când compoziția este perfectă. Caroline urmărește o demonstrație în care un agent navighează într-un software pentru întreprinderi la o viteză dublă față de cea umană, fără nicio greșeală, și acest lucru i se pare tulburător. Laboratoarele de vârf din SUA sunt pe cale să automatizeze chiar cercetarea în domeniul IA; Atlas a fost listată la bursă, capitalizarea sa de piață a atins patru trilioane de euro, iar în prezent toată lumea este de acord că IA este noua mare tendință.

De asemenea, concurența s-a redus - o consecință a creșterii explozive a cerințelor de capital și a efectului de impuls al cercetării și dezvoltării în domeniul IA. Companiile americane din domeniul IA, aflate pe locurile patru și cinci, au rămas și mai în urmă. Una dintre ele ia în considerare integrarea cercetării sale de frontieră într-un parteneriat cu laboratorul de vârf; o altă companie a lansat un serviciu cloud paralel și încearcă să producă cipuri pentru IA.

Helios, profitând de valul de suveranitate europeană, și-a menținut în mod impresionant poziția la aproximativ un an și jumătate în urma frontierei americane. A strâns miliarde de la noi investitori europeni și a reușit să împiedice plecarea talentelor.

Diferența relativă rămâne neschimbată, ceea ce este o victorie într-un fel. Dar decalajul absolut este cu totul altă poveste. În 2023, optsprezece luni reprezentau o generație. Acum, că progresul în materie de capacități s-a accelerat și ciclurile de iterație s-au scurtat, numărul este mult mai mare. Iar sistemele de IA nu mai sunt simpli chatboți: acestea derulează campanii de descoperire de noi medicamente, automatizează domeniile matematicii și securității cibernetice și preiau o mare parte din sarcinile multor angajați cu funcții administrative.

Un vechi prieten al lui Caroline, inginer de software la o bancă comercială franceză, îi povestește, în timp ce beau un pahar de vin, că angajatorul său are o politică privind IA suverană. I se permite, parțial, să folosească Atlas. Nu i se permite să încarce nimic important - nici măcar să denumească coloanele dintr-un set de date. Ar putea folosi Helios, dar este și mai rău. Așadar, în practică, el rulează Atlas pe laptopul său personal și copiază fișierele pe acesta.

Același tipar se repetă în cadrul celor mai multe mari companii europene. Toată lumea știe că se întâmplă asta, dar nimeni nu o spune cu voce tare.

Și totuși, unii politicieni de la Bruxelles nu și-au pierdut speranța.

Inițiativa Frontier AI funcționează la capacitate maximă. Franța și Germania au susținut cu multă voință politică această organizație non-profit. Au decis să ofere pachete salariale competitive și au reușit să atragă talente de seamă, dintre care unele cu experiență în laboratoarele americane. Una dintre direcțiile de cercetare ale Inițiativei - modelele globale care pot fi utilizate pentru antrenarea roboților - produce rezultate cu adevărat promițătoare, care atrag atenția la nivel internațional.

Bugetul UE pentru 2028 a deblocat noi fonduri semnificative pentru IA în domeniul științei: medicină, materiale, energie curată - domenii în care Europa mai are încă șanse reale de succes. Proiectele-pilot privind adoptarea, după un început dificil, înregistrează rezultate pozitive. Medicii sunt mai productivi. Profesorii semnalează rezultate mai bune în rândul studenților.

Avertismentele privind o catastrofă privind șomajul nu s-au concretizat încă. Chiar și în sectoarele în care gradul de adoptare este ridicat, IA nu duce la o reducere semnificativă a locurilor de muncă. Iar angajații care sunt capabili să orchestreze sistemele de IA - consultanți, avocați, ingineri software, analiști, designeri - înregistrează o creștere a productivității și a salariilor. Capacitatea de judecată, relațiile cu clienții și asumarea responsabilității capătă o importanță tot mai mare pe măsură ce IA preia sarcinile de rutină.

Un prim-ministru european recunoaște într-un interviu că Europa a început mai lent, dar insistă că acum recuperează terenul pierdut și că IA europeană stimulează un nou val de creștere a productivității. Caroline îi povestește acest lucru lui Christian când ajunge acasă.

Caroline: Poate că șeful meu nu e chiar atât de rău, până la urmă.

Christian: bucură-te de creșterea productivității

Christian: este un indicator întârziat

Mai 2028 – Criza capacității de calcul

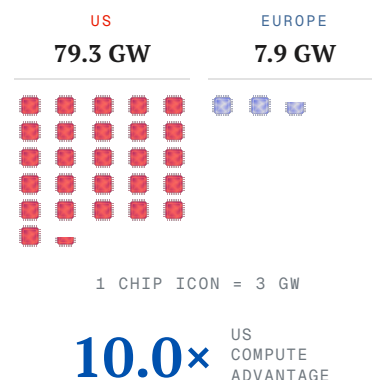
Lumea are acum nevoie urgentă de mai multă capacitate de calcul.

S-au găsit soluții alternative pentru fiecare blocaj anterior din lanțul de aprovizionare cu cipuri de IA. Când fabricile erau insuficiente, TSMC și Samsung au construit mai multe. Atunci când rețelele din SUA nu au mai putut face față cererii suplimentare generate de centrele de date, laboratoarele au achiziționat motoare mobile pe gaz și și-au produs propria energie electrică la fața locului. Când stocurile de memorie cu lățime mare de bandă au început să se epuizeze, capacitatea a fost redirecționată de la produsele de larg consum - ceea ce a dus la o creștere bruscă a prețurilor smartphone-urilor, dar asta era, în mare măsură, problema altcuiva. Dar acest obstacol este diferit.

ASML, gigantul olandez din domeniul semiconductoarelor, este singura companie capabilă să producă echipamentele EUV pe care TSMC le utilizează pentru fabricarea cipurilor de IA. Producția a crescut de la șaiszeci la optzeci și cinci de mașini pe an - o îmbunătățire reală, dar cu totul insuficientă în fața cererii de IA care crește vertiginos. ASML are peste 5.000 de furnizori în amonte. Dacă vreunul dintre ei nu îndeplinește obiectivul de producție, întregul lanț încetinește. Ingineria este atât de complexă încât îmbunătățirea unei singure piese dintre cele 100.000 ale mașinii necesită un doctorat și ani de experiență specializată. Nu poți crea astfel de oameni din nimic.

Washingtonului nu îi place faptul că ASML continuă să exporte unele dintre vechile sale mașini de litografie prin imersie - denumite „DUVi” în industrie - către anumite companii chineze, care le utilizează pentru a produce cipuri de IA ceva mai puțin avansate în China.

După o scurtă perioadă de înțelegere reciprocă în ceea ce privește software-ul open source, relațiile dintre SUA și China s-au deteriorat din nou în ultimul an. Washingtonul se teme că China îl va depăși la capitolul infrastructură odată ce își va dezvolta industria internă de semiconductori. China își mărește considerabil capacitatea energetică într-un ritm uluitor, în timp ce producția americană de energie electrică a stagnat. Dacă competiția în domeniul IA va însemna construirea celui mai mare număr de centre de date, pe termen lung, China va ieși învingătoare. La rândul său, Beijingul se teme că Washingtonul va obține un avans militar irecuperabil

în domeniul IA înainte ca China să-și dezvolte pe deplin ecosistemul de semiconductori. În acest caz, Statele Unite ar putea să-și folosească avantajul în domeniul IA pentru a obține concesiile geopolitice. Preocupările Beijingului nu sunt atenuate de faptul că unii directori executivi americani din domeniul IA vorbesc deschis despre utilizarea IA în scopuri militare pentru a „democratiza” regimurile autocratice.

Washingtonul a înțeles că dispune de o fereastră de timp limitată pentru a acționa. Avantajul său în domeniul IA se datorează în mare parte măsurilor inteligente de control al exporturilor instituite cu ani în urmă, privind mașinile EUV olandeze și cipurile americane de IA. Acum, miza se dublează. Acesta sporește presiunea asupra autorităților de la Haga pentru a opri exporturile rămase ale ASML și serviciile de întreținere pentru mașinile sale DUVi. Este o escaladare majoră, având în vedere că China folosește aceleași mașini pentru a produce cipuri destinate pieței interne, utilizate în produse de uz cotidian precum smartphone-uri și laptopuri.

Olandezii rezistă și caută sprijin din partea altor state membre ale UE. Înțeleg motivele Washingtonului, dar nu vor să li se dea ordine, cu atât mai puțin să fie târâți într-un conflict între marile puteri de către o administrație care a petrecut ultimii doi ani intimidând Europa.

Comisia susține poziția Olandei, dar mai multe state membre se tem de represalii din partea Statelor Unite în cazul în care Europa va continua să exporte aceste mașini. Poziția europeană se fragmentează înainte de a se fi conturat pe deplin.

Simțindu-se trădați, olandezii apelează la Japonia și Coreea de Sud - țări care dețin poziții la fel de importante în lanțul de aprovizionare cu componente hardware și care se confruntă, la rândul lor, cu presiuni din partea Statelor Unite - pentru a coordona un răspuns comun. Însă ambele capitale rămân în mare măsură dependente de sprijinul militar american și, ca să fie totul clar, au primit vizita unor înalți oficiali americani în ultimele două săptămâni. Refuză politicos.

Când olandezii rămân fermi pe poziții, Washingtonul îi amenință. Poate invoca Regula produselor străine directe, o regulă care permite Washingtonului să-și exercite jurisdicția asupra oricărui produs fabricat oriunde în lume, de către oricine, atâta timp cât acesta a fost produs folosind tehnologie sau software american. Este același instrument pe care Washingtonul l-a folosit pentru a sufoca Huawei în 2020. Mașinile ASML se califică pentru aplicarea regulii în mai multe privințe. Dacă va continua să

vândă orice echipament DUVi către China, ASML ar încălca legislația americană. Compania s-ar putea confrunta cu sancțiuni devastatoare - retragerea privilegiilor de export, amenzi civile și, în teorie, răspundere penală pentru anumiți membri ai conducerii. Astfel de sancțiuni ar afecta și Statele Unite, care depind de mașinile ASML. Însă ASML nu-și poate permite să provoace Washingtonul pentru a vedea dacă amenințarea este reală.. Olandezii cedează.

La Bruxelles, Caroline citește știrile pe telefon, între ședințe. Se gândește la nota ei din 2026 privind necesitatea consolidării pârghiilor de influență. Se gândește la chipul prietenos al directorului ei, atunci când acesta i-a spus că a fost o contribuție bine gândită.

Christian: ăsta e semnalul de avertizare

Christian: spune-mi că îl tratează ca atare

Caroline: Colegii mei direcți o fac.

Caroline: Alții consideră că este un pas înapoi.

Christian: ok

Christian: am înțeles

Caroline: Adică, înțeleg de ce SUA a făcut asta.

Caroline: Dar nici măcar nu am reușit să negociem nimic în schimb.

Christian: e aiurea rău

August 2028 – Semne prevestitoare

Modelele de IA nu mai gândesc în limba engleză.

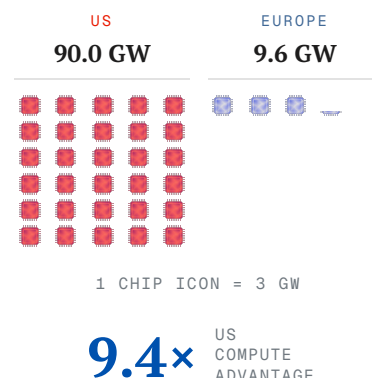
În loc să-și noteze gândurile pe blocnotes digital - sistemul folosit încă de la începutul anului 2025 și pe care oamenii îl pot citi - noile sisteme parcurg liste lungi de numere, numite vectori de dimensiuni mari, pe care nimeni, nici măcar alte modele de IA, nu le poate interpreta corect. Eliberate de necesitatea de a-și transpune gândurile complexe în limba engleză, sistemele gândesc mai repede și mai profund. Aceasta duce la un salt brusc al inteligenței și al capacităților.

Cercetătorii din domeniul securității care urmăresc aceste lucrări sunt îngrijorați - multe dintre strategiile lor de control al modelelor se bazează direct pe disponibilitatea acestor blocnotesuri. De unde vom ști că modelele nu își urmăresc în secret propriile obiective? Cum vor putea monitorii pentru utilizare abuzivă să identifice comportamentele îngrijorătoare dacă nu pot înțelege raționamentul? La Bruxelles, experții doresc ca Biroul UE pentru IA să oblige dezvoltatorii să revină la sisteme bazate pe blocnotes sau să prezinte alte dovezi care să ateste că înțeleg ce se întâmplă în culise. Însă Biroul pentru IA este deja implicat în procese tensionate împotriva a doi dezvoltatori americani. Relația transatlantică nu mai poate suporta încă o lovitură.

Pentru majoritatea oamenilor, efectele cele mai imediate se resimt la nivelul capacităților. Modelele care, până acum, nu reușeau să ducă la bun sfârșit în mod fiabil proiecte de cercetare de mai multe zile, sunt acum capabile să o facă. În SUA, angajatorii care până acum s-au abținut să reducă personalul, au decis acum să treacă la acțiune. Angajările pentru poziții de începător stagnează. Rata șomajului crește.

Europa se confruntă cu o presiune mai redusă pe piața muncii, dar și cu o creștere economică mai modestă: economia sa crește cu 1,6 %, în timp ce cea a Statelor Unite înregistrează o creștere de 3,8 %. Decalajul este incontestabil și este atribuit în mare măsură diferențelor în ceea ce privește valorificarea potențialului IA. Europa are acces, în mare parte, la aceleași modele, dar nu poate obține aceleași beneficii economice. Există trei motive.

Primul este dreptul de proprietate. Companiile de IA și furnizorii de infrastructură ale căror venituri cresc vertiginos au sediul în SUA. Există startup-uri europene native în domeniul IA, dar capitalul de risc american

este cel care asigură rundele de finanțare pentru extindere, iar cele cu creștere rapidă se mută din ce în ce mai mult în străinătate.

Al doilea este gradul de adoptare. În ciuda proiectelor-pilot de implementare din Europa, firmele americane au acționat mai agresiv pentru a integra tehnologiile de IA de frontieră în fluxurile lor de lucru. Unele companii europene sunt încetinite de reglementări fragmentate, altele de o cultură managerială reticentă la risc sau de politici interne care impun utilizarea unor alternative autohtone de calitate inferioară. O firmă de avocatură din Milano, care în trecut percepea tarife ridicate datorită cunoștințelor sale în domeniul dreptului comercial italian, concurează acum cu o firmă americană a cărei inteligență artificială gestionează simultan jurisdicțiile italiene, franceze și germane, mai rapid și mai ieftin. Avocaților firmei italiene li se interzice în continuare utilizarea modelelor de frontieră. Același scenariu se repetă în domeniile consultanței, software-ului, marketingului și finanțelor.

Al treilea aspect se referă la ceea ce se întâmplă cu firmele care adoptă aceste tehnologii. Multe companii americane de dimensiuni medii se restructurează în jurul IA în câteva luni - organigrame mai simple, echipe mai mici, cicluri mai rapide - în timp ce cele europene au adesea nevoie de ani întregi. Comitetele de întreprindere încetinesc adoptarea pe scară largă a instrumentelor IA puternice; măsurile de protecție a angajaților îngreunează concedierea personalului ale cărui posturi pot fi automatizate și a cărui forță de muncă ar fi necesară în sectoare ale pieței muncii care se confruntă cu deficit de personal. În timp ce unii angajați devin mult mai productivi cu ajutorul IA, un număr mic, dar în creștere, de angajați europeni recurg la „muncă de fațadă”: se conectează, participă la ședințe, dar, în rest, lasă agenții să facă cea mai mare parte a muncii într-o fracțiune din timp. Acest lucru nu este lipsit de beneficii: înseamnă mai mult timp petrecut cu familia, pauze de prânz lungi și plimbări după-amiaza. Reversul medaliei este că firmele plătesc atât pentru IA, cât și pentru angajații umani neproductivi, iar capitalul care ar trebui să finanțeze creșterea economică rămâne blocat în menținerea forței de muncă existente.

Acest lucru se întâmplă într-un moment în care economia europeană se confruntă deja cu dificultăți - principalele sale industrii manufacturiere se mută din ce în ce mai mult în străinătate, iar producătorii auto, odată atât de apreciați, se numără printre cei mai afectați. Nefiind capabili să profite de succesul vehiculelor electrice, aceștia se confruntă cu o presiune imensă din partea mașinilor chinezești, mai ieftine și de mai bună calitate, ceea ce creează un viitor incert pentru milioane de lucrători.

Iar acum începe să se erodeze și baza fiscală europeană. Banii care înainte se îndreptau către forța de muncă se îndreaptă din ce în ce mai mult către companiile americane și investitorii acestora, o mare parte dintre aceștia fiind redirecționați prin jurisdicții cu impozite reduse, la care trezoreriile europene nu au acces. În același timp, cererile de șomaj cresc pe tot continentul - nu în mod dramatic, dar cifrele din SUA sugerează în ce direcție se îndreaptă lucrurile. Iar avântul IA determină creșterea ratelor dobânzilor la nivel global, obligând țări precum Franța să cheltuiască o parte din ce în ce mai mare din bugetul anual pentru a-și achita datoria publică.

Caroline: Cred că în sfârșit te înțeleg.

Caroline: Singurul remediu real împotriva declinului spre dezastru al Europei este creșterea economică.

Caroline: Dar creșterea economică are loc în SUA.

Christian: exact

Caroline: Tocmai m-am întâlnit cu o veche colegă de clasă.

Caroline: Lucrează 3 ore pe zi.

Caroline: Lasă agenții să se ocupe de restul.

Caroline: Se pare că s-a apucat de grădinărit.

Christian: bravo ei presupun.

Noiembrie 2028 – Vox populi

Sunt alegerile prezidențiale din SUA. Lumea, ca întotdeauna, este cu sufletul la gură.

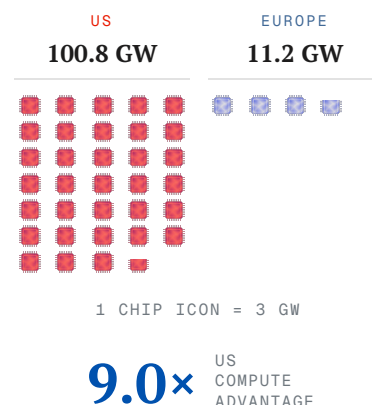
IA a fost tema definitorie a campaniei, dar nu în modul în care industria ar fi sperat. În acest moment, majoritatea americanilor nu doresc să aibă prea mult de-a face cu IA. Grupurile ecologiste sunt îngrijorate de consumul de energie al centrelor de date; sindicatele sunt îngrijorate de locurile de muncă. Profesorii vor ca IA să dispară din sălile de clasă; avocații vor ca IA să dispară din sălile de judecată.

În timpul alegerilor primare, populiștii atât de stânga, cât și de dreapta au avut platforme electorale puternic orientate împotriva IA. Au cerut moratorii asupra centrelor de date, protecția lucrătorilor, interzicerea IA în educație și restricții de vârstă. Alegerile generale au scos în evidență mai mulți candidați de centru - legăturile puternice cu industria au contribuit la susținerea campaniilor prezidențiale - dar sentimentul nu a dispărut. Oamenii sunt furioși.

Opiniile împotriva IA sunt răspândite în întregul spectru politic, dar nu reușesc să unească oamenii. Au apărut diviziuni, nu doar între democrați și republicani, ci și între elitele care utilizează IA și clasa de mijloc, care o consideră înfricoșătoare, dezumanizantă sau imorală și care asistă în timp real la creșterea inegalității. Oamenii ies din ce în ce mai des în stradă; mai mulți directori executivi ai companiilor de tehnologie au fost ținta unor tentative de asasinat. Recent, un centru de date a fost incendiat. Însă guvernul SUA nu poate lua măsuri drastice împotriva IA; noul președinte, la fel ca și predecesorul său, este convins că SUA trebuie să câștige cursa IA împotriva Chinei, altfel se va confrunta cu amenințări inacceptabile la adresa securității naționale. Așadar, în loc să ofere publicului ceea ce dorește, el propune câteva soluții improvizate pentru a încerca să-l calmeze.

Sentimentul anti-IA se răspândește și în Europa. Oamenii sunt furioși pe companiile tehnologice americane și vor ca guvernele să ia măsuri. Ei cer plase de siguranță mai solide, fără să-și dea seama că Europa abia își permite pe cele pe care le are deja.

Între timp, companiile europene din domeniul IA rămân tot mai în urmă.

Decalajul dintre Helios și Atlas s-a mărit și mai mult, în ciuda investițiilor publice, a subvențiilor pentru capacitatea de calcul și a contractelor de achiziții publice preferențiale. Laboratoarele americane, alimentate de o mulțime de agenți de IA interni care își scriu singuri cea mai mare parte a codului, înregistrează progrese algoritmice la o viteză de peste două ori mai mare decât cea obținută exclusiv de oameni. Doar limitările privind capacitatea de calcul împiedică un progres și mai rapid, iar Atlas dispune de mai multă capacitate de calcul decât oricine altcineva din istorie. Multiplicatorul de cercetare al Helios, cu o fracțiune din puterea de procesare și fără acces la cele mai bune modele americane destinate utilizării interne, abia se face remarcă. În fiecare lună, decalajul se adâncește.

Eforturile publice generează bunuri publice, dar nu consolidează în mod semnificativ suveranitatea europeană. Inițiativa Frontier AI a înregistrat progrese impresionante în ceea ce privește agenda sa privind interpretabilitatea, ceea ce contribuie la fiabilitatea IA la nivel global, însă programul său privind modelele globale a fost deturnat. Imediat ce rezultatele au început să se concretizeze, Atlas a remarcat progresele inițiativei, și-a constituit rapid propria echipă și a reușit să atragă patru dintre cei mai buni cercetători ai inițiativei Frontier AI, oferindu-le în schimb bugete astronomice pentru capacitate de calcul. Cercetătorii doreau să rămână, le-au spus colegilor la plecare; credeau în proiectul european și doreau să contribuie. Dar, la un moment dat, convingerea nu mai este suficientă.

Publicul vede că mărșăla strategia a UE în domeniul IA eșuează. Investițiile nu au permis liderilor precum Helios să recupereze decalajul. Măsurile de reglementare adoptate în temeiul DSA nu au asigurat condiții de concurență echitabile; contribuția lor cea mai vizibilă a fost aceea de a-i irita pe americani și de a înrăutăți relațiile dintre UE și SUA.

Însă Europa a investit un capital politic imens - dar și capital real - în acest proiect, iar recunoașterea eșecului ar însemna să admită că a cheltuit doi ani și zeci de miliarde de euro pe o cale fără ieșire. Așa că dublează miza.

Este anunțat un nou Fond european pentru suveranitatea în domeniul IA, în valoare de 20 de miliarde de euro, de către Comisia Europeană, axat pe fonică, IA la marginea rețelei și alte paradigme „de ultimă generație”. Este, în mod evident, o încercare riscantă. Aceleași instituții care nu au reușit să transforme fondurile în capacități de frontieră sunt rugate să

încerce din nou, cu un obiectiv mai ambițios și mai puțin timp la dispoziție. Este, după cum îi spune un europarlamentar polonez lui Caroline la o recepție, primul caz cunoscut în care îți mărești miza fără să ai cărți în mână.

Apar fisuri. În Germania, un partid populist care își bazează campania pe o platformă explicit anti-IA - *Opriți mașinile, salvați locurile de muncă germane* - se află pe primul loc în sondaje în perspectiva viitoarelor alegeri federale. În Italia, unde guvernele eurosceptice au fost la ordinea zilei în ultimii cinci ani, partidele populiste militează deschis pentru organizarea unui referendum privind apartenența la UE.

La Paris, răbdarea se epuizează. Palatul Élysée nu mai crede că planul UE va da rezultate în termenele necesare. Helios, singurul actor european cu adevărat important rămas în domeniul modelelor lingvistice mari (LLM), ar putea fi la câteva luni distanță de a fi eliminat definitiv de pe piață. După negocieri intense, Franța anunță o investiție de stat de 15 miliarde de euro în Helios, în schimbul unei participații de 17 %, a unui loc în consiliul de administrație și a dreptului de veto asupra viitoarelor runde de finanțare.

Christian: franța tocmai a cumpărat un cadavru

Caroline: Nu-i corect.

Caroline: Oamenii ăștia chiar încearcă să facă ceva.

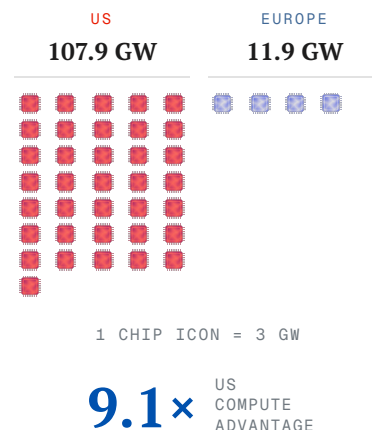
Christian: tot aia e.

Ianuarie 2029 – Visuri despre o economie bazată pe roboți

Strategia Chinei în domeniul IA nu diferă prea mult de cea a UE, cu excepția unui aspect crucial: se pare că dă roade. La fel ca Bruxelles-ul, Beijingul își susține cele mai promițătoare companii, protejează industria prin subvenții și contracte publice obligatorii și promovează adoptarea rapidă a tehnologiei. Însă este mai ușor pentru un stat centralizat și autoritar să-și impună propria agendă decât pentru douăzeci și șapte de state membre aflate în dezacord, într-o democrație liberală. Atunci când capacitatea sa de calcul era fragmentată între diferite laboratoare, Partidul Comunist Chinez a ordonat pur și simplu acestor laboratoare să-și unească resursele; Comisia Europeană nu dispune de astfel de puteri. Rezerva de talente a Chinei este mai vastă, iar țara are acces la energie ieftină și abundentă. Laboratoarele chineze de vârf rămân cu cel mult un an în urma celor din SUA.

Un aspect important este că China nu consideră că strategia sa se bazează pe a se afla în avangarda IA cognitive. Guvernul a dorit întotdeauna ca IA să stimuleze în primul rând economia reală și deține un avantaj uriaș în producția de roboți. Subvențiile masive acordate de stat au dus producția anuală de roboți umanoizi la peste 1 milion de unități; un robot de uz casnic poate fi achiziționat acum cu 10.000 de euro. În orașe precum Shenzhen, este ceva obișnuit să vezi humanoizi care curăță străzile sau colete livrate de roboți cvadrupezi. Beijingul mizează pe faptul că, pentru ca avantajul său industrial să înceapă să dea roade pe măsură ce apar tot mai multe capacități relevante pentru robotică, este suficient să rămână pe urmele Silicon Valley-ului în domeniul IA.

Pariul pare în continuare viabil, iar în SUA îngrijorarea este în creștere. Politicienii americani au început să se refere la cursa pentru IA cu China ca la un al doilea Război Rece. Tensiunile s-au accentuat și mai mult de când SUA au obligat ASML să oprească exporturile către China, iar atât Beijingul, cât și Washingtonul și-au întărit de atunci măsurile de securitate în jurul programelor lor de dezvoltare a IA. În SUA, cercetătorii sunt verificați de agențiile de informații și au nevoie de autorizație de securitate pentru a accesa ponderile modelelor de frontieră; guvernul federal acuză în mod regulat China că fură secrete algoritmice. China a semi-naționalizat Zimo și își pune toată greutatea în spatele eforturilor sale în domeniul IA. Când o

parte a rețelei electrice chineze a căzut în apropierea unui important centru de date al Zimo, s-au răspândit zvonuri că acesta ar fi fost rezultatul unui atac cibernetic susținut de SUA și bazat pe IA.

Christian: sunt în shenzhen.

Christian: un robot cu o pălărie de marinar tocmai mi-a preparat un negroni

Christian: aici se fac roboți pe bandă rulantă

Caroline: Negroni-ul a fost bun?

Christian: da. excelent

Aprilie 2029 – Acces în toate zonele

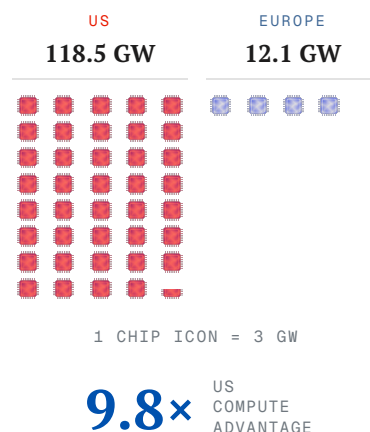
Cererea de IA crește vertiginos, iar producția de capacitate de calcul nu reușește să țină pasul. Laboratoarele raționalizează accesul la modelele lor de frontieră și majorează prețurile; companiile se luptă cu disperare pentru a obține token-uri.

Firmele americane gestionează 70 % din capacitatea de calcul pentru IA la nivel mondial și își vând serviciile pe tot globul. Acest lucru înseamnă că infrastructura americană este utilizată pentru a spori productivitatea întreprinderilor străine, capacitatea forțelor armate străine și competitivitatea laboratoarelor străine - deși în acest ultim caz se recurge la atacuri ilegale de „distilare”, nu la vânzări legitime. Washingtonul devine din ce în ce mai îngrijorat de această situație pe zi ce trece.

Revizuirea politicii americane de securitate națională a fost oficializată și nu mai pretinde că ar fi voluntară. Accesul la cele mai performante modele este restricționat în mod implicit, în parte pentru a economisi capacitatea de calcul destinată clienților americani. Agențiile guvernamentale naționale au prioritate; urmează guvernele aliate; iar țările adversare nu au deloc acces.

Însă accesul la modele și la ponderile acestora este o chestiune separată. Penuria de capacitate de calcul înseamnă că și inferența este o resursă limitată, iar până în aprilie, Washingtonul a ajuns la limita răbdării. Se începe nu doar limitarea accesului, ci și raționalizarea utilizării, chiar și pentru țările din „cercul restrâns”.

Regulamentul privind serviciile de inferență de frontieră (FISR) este un regim de licențiere bazat pe țări. Țările din categoria 1 - aliați apropiați, precum națiunile anglofone din alianța de schimb de informații „Five Eyes”, precum și Japonia, Coreea de Sud, Taiwan și Țările de Jos - beneficiază de acces comercial nelimitat și de cerințe de raportare reduse. Țărilor din categoria 3, țări ostile precum Iranul, Rusia și China, li se refuză în mod implicit orice acces. Cea mai mare parte a Europei se încadrează în cele aproximativ 100 de țări din categoria 2, situate între cele două categorii menționate anterior. FISR prevede că nu mai mult de 25 % din inferențele de frontieră ale oricărui furnizor pot fi direcționate către clienții din

categoria 2 în total, licențele individuale fiind evaluate în funcție de o listă de factori, inclusiv „alinieră la interesele de securitate națională ale Statelor Unite”.

Pentru Bruxelles, procentul de 25 % este cifra care contează, iar aceasta reprezintă o veste proastă. Clienții europeni reprezintă în prezent, singuri, aproape un sfert din capacitatea de inferență de frontieră a SUA. Împărțirea echitabilă a acestora cu alte aproximativ optzeci de țări ar însemna reducerea cu aproximativ jumătate a alocărilor europene. În decurs de o săptămână, clienții europeni din mediul de afaceri care nu au contracte pe termen lung primesc notificări de la furnizorii lor, prin care li se reduc volumele și li se majorează prețurile. Aceștia nu pot schimba furnizorul cu un alt laborator, deoarece toți furnizorii americani se află sub aceleași restricții.

Europa depinde de IA americană, dar SUA nu au o astfel de dependență față de Europa. Capacitatea de calcul este acum atât de limitată încât pierderea clienților europeni nu are un efect vizibil asupra profiturilor laboratoarelor: acestea erau deja limitate din punct de vedere al capacității, astfel încât capacitatea de inferență pe care nu o mai vând către Europa poate fi redirecționată către cererea latentă din SUA sau pur și simplu către propriile activități interne de cercetare și dezvoltare. Atlas și concurenții săi îndeamnă în privat Casa Albă să-și modereze poziția - restricțiile riscă să închidă piețele viitoare și reprezintă o imagine publică dezastruoasă. Însă nu sunt dispuși să-și exprime îngrijorările în mod public, deoarece, pe măsură ce restricțiile de securitate națională legate de IA se intensifică, relațiile bune cu guvernul federal devin tot mai importante. În plus, aceștia se concentrează pe câștigarea cursei capacităților și pe menținerea controlului asupra sistemelor de IA care devin rapid mai inteligente decât oamenii care le gestionează. Presiunea asupra Washingtonului de a-și schimba poziția este redusă.

La Bruxelles, se convoacă o reuniune de urgență a Consiliului European. Miniștrii francezi și germani se îndreaptă spre Washington pentru a solicita încadrarea în categoria 1. Li se spune că categoria 2 reflectă mai bine „starea actuală a relațiilor bilaterale”.

Caroline citește comunicatul în metrou, în drum spre casă. Știa dintotdeauna că acest moment va veni. Totuși, vestea o lovește din plin.

Caroline: Acum au înțeles. Dar e deja prea târziu.

Christian: mda

Christian: de asta îmi era frică

Christian: cât va dura până când vor amenința că vor
bloca complet accesul

Caroline: Mă gândeam la același lucru.

Mai 2029 – Panică

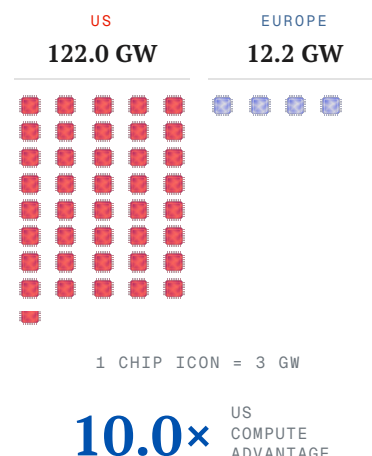
La o săptămână de la impunerea limitei de inferență, telefoanele din capitalele europene sună neîncetat, pe măsură ce întreprinderile cuprinse de panică încearcă să amâne inevitabilul. Directorul general al unei companii franceze de utilități sună la Palatul Élysée pentru a spune că echipele sale de securitate cibernetică pierd deja teren în fața atacurilor bazate pe IA și că reducerea la jumătate a accesului la modelele de frontieră americane ar lăsa infrastructura critică expusă unui risc periculos.

Șeful unui gigant danez din domeniul logisticii îi spune prim-ministrului țării că ani de optimizare au făcut ca firma să devină dependentă de sistemele americane pe care acum nu le poate înlocui cu ușurință și că întregul lor model de afaceri este în pericol. O delegație germană formată din întreprinderi mai mici avertizează Cancelaria că doar creșterile de prețuri vor determina mii de firme mici să renunțe cu totul la utilizarea IA de frontieră.

Companiile europene care au fost suficient de inteligente încât să-și amâne sau să-și revizuiască politicile suverane privind IA au petrecut ani de zile construindu-și operațiunile în jurul agenților de frontieră. Acum se confruntă cu perspectiva retragerii accesului la acești agenți. Alternativele europene sunt cu aproape doi ani în urmă. Alternativele chinezești nu reprezintă o opțiune viabilă pentru oricine dispune de un departament de conformitate.

La Bruxelles, în sfârșit, nimeni nu mai susține că IA este supraevaluată. Caroline nu a mai auzit termenul „bulă” de luni de zile. Directorul ei, care obișnuia să-i spună că exagerează, își petrece acum zilele la telefon cu capitalele naționale, evaluând pagubele. Marți după-amiază, se oprește lângă biroul ei cu două cafele și îi oferă una. Beau cafeaua fără să spună prea multe. Ea realizează că asta este aproape tot ce poate el să ofere ca scuză.

Toată lumea înțelege problema acum, dar a o înțelege și a fi capabil să o rezolvi sunt două lucruri cu totul diferite. Cererea pentru modelele Helios a crescut vertiginos, depășind cu mult capacitatea companiei. Gigafabricile sunt în sfârșit în construcție, dar nu vor intra în funcțiune decât anul viitor, iar chiar și atunci vor reprezenta doar o mică parte din ceea ce este necesar pentru a reduce decalajul.

Christian: știi ce e amuzant

Christian: Franța va câștiga enorm din investiția în Helios

Christian: cererea a atins cote maxime

Caroline: O adevărată partidă de șah 3D.

Economia europeană este sufocată. După o serie de convorbiri telefonice tensionate cu Washingtonul, liderii europeni decid că trebuie luate măsuri drastice. Pentru prima dată în istoria sa, Comisia deschide o procedură formală de examinare în temeiul Instrumentului anti-constrângere - „bazooka comercială”, așa cum presa de la Bruxelles îl numește de ani de zile, pe vremea când era un mijloc de descurajare pe care nimeni nu se aștepta cu adevărat să-l folosească.

După patru luni de evaluare, concluzia este că FISR constituie o formă de constrângere economică. Însă evaluarea ajunge și la o constatare incomodă: represaliile evidente sunt contraproductive. Taxele vamale aplicate serviciilor digitale și de cloud din SUA ar crește prețul inferenței de frontieră pe care întreprinderile europene se străduiesc deja să și-o asigure. Excluderea furnizorilor americani din achizițiile publice, amenințare care ar fi avut impact acum un deceniu, este irelevantă - Regulamentul privind suveranitatea digitală se va ocupa deja de acest aspect.

Așadar, contramăsurile propuse apelează la instrumentele mai puțin evidente ale acestui mecanism: suspendarea protecției drepturilor de proprietate intelectuală de care beneficiază laboratoarele americane în cadrul pieței unice și verificarea - sau blocarea - achizițiilor de firme europene de către companii americane. Acestea sunt calibrate pentru a lovi exportatorii de la Washington fără a afecta bugetele europene destinate capacității de calcul.

Măsura care ar provoca cele mai mari daune este cea care vizează lanțul de aprovizionare din domeniul litografiei: restricționarea exporturilor și a serviciilor oferite de ASML către fabricile americane din Arizona. Este, de asemenea, o măsură extremă, care va atrage o reacție pe care Europa s-ar putea să nu și-o poată permite.

La vot, propunerea nu reușește să obțină majoritatea calificată necesară. Olanda și Irlanda se opun, invocând relațiile transatlantice. Polonia și țările baltice, îngrijorate de Rusia, fac la fel. Italia se abține. Oficial, un înalt funcționar al Comisiei declară reporterilor că rezultatul reflectă „evaluări naționale diferite ale contextului strategic”. Neoficial, un funcționar francez le spune aceluiași reporteri că delegații sunt prea speriați de Washington pentru a folosi arma la care au lucrat un deceniu.

Caroline își petrece cea mai mare parte a verii participând la ședințe de criză. Aceiași oameni care îi spuneau acum câțiva ani că totul va fi bine o întreabă acum dacă se mai poate face ceva. Ea le spune că perioada în care se puteau lua măsuri semnificative s-a încheiat undeva între 2025 și 2027. Tot ce mai rămâne de făcut acum este limitarea pagubelor.

Februarie 2030 – Șocul locurilor de muncă

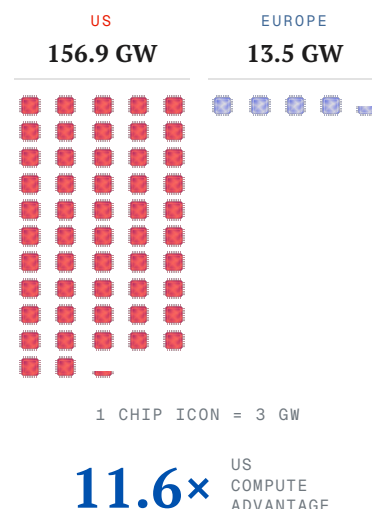
Luna de miere a „muncii de fațadă” din Europa, în care oamenii se ocupau de grădinarit în timp ce agenții le făceau treaba, iar companiile lor nu aveau voie să-i concedieze, nu ține mult.

Firmele europene, obligate să plătească un personal uman complet, nu pot concura cu rivalii lor americani mai eficienți, mai ales că sunt împiedicate de modele mai slabe și de o inferență mai puțin abundentă și mai scumpă. Șocul lovește mai întâi industriile cele mai expuse la IA. Companiile de software pierd teren deoarece cele americane livrează mai repede, la o fracțiune din cost. Firmele de consultanță de nivel mediu constată că sfaturile lor sunt ușor anticipate de modelele de frontieră și că nu pot contribui cu prea multe.

Mai mult, sistemele de IA devin din ce în ce mai performante. Învățarea continuă a fost adesea numită ultimul obstacol în calea automatizării adevărate a muncii cognitive. Lucrătorii umani acumulează context, judecată și cunoștințe tacite pe parcursul unei cariere. Sistemele de IA începeau fiecare conversație nouă cu aceleași ponderi fixe. Ferestrele de context extinse și memoria externă au acoperit parțial acest decalaj, dar modelul nu a învățat niciodată cu adevărat ceva nou în timpul implementării.

Situația s-a schimbat însă. Dacă cel mai recent model al Atlas petrece șase săptămâni într-o firmă de consultanță, începe să scrie în stilul specific acelei firme. Învăță cine este subordonat cui, care clienți reacționează negativ la veștile proaste și care membri ai conducerii au o reputație pe care se poate conta. Implementarea nu este perfectă, dar eșecurile sunt rare și merită prețul plătit. Locurile de muncă care implicau abilități cognitive, considerate odată sigure, protejate de judecata bazată pe context sau de cunoștințe instituționale greu de înțeles, sunt acum vulnerabile.

Puțini oameni sunt concediați în mod direct din cauza IA, dar problema este că firmele blocate în modul de criză nu creează noi locuri de muncă. Piața locurilor de muncă pentru proaspăt absolvenți este cea mai proastă din istorie. Firmele de avocatură, firmele financiare, cabinetele de contabilitate - oricine își mai permite încă tarife de vârf sau este suficient de chibzuit încât să fi semnat un contract pe termen lung - și-au suspendat sau redus recrutările.

Fratele mai mic al lui Caroline a terminat un master în managementul logisticii vara trecută și de atunci își caută de lucru. Iau cina împreună la Paris o dată pe lună - ea plătește - iar el o întreabă dacă ar trebui să se recalifice. Ea nu știe ce să-i răspundă. Lipsa personalului medical este reală, dar lui nu-i place să vadă sânge. Nu este făcut pentru meseriile manuale. Dă din cap, comandă încă o bere, iar ea îl lasă să schimbe subiectul.

Politicienii care și-au construit cariera pe platforme anti-IA au dreptate. Cei care au adoptat o poziție ambiguă se zbat acum. Protestele de stradă devin o rutină în capitalele europene - unele cer protecția locurilor de muncă, altele interzicerea IA americane, altele interzicerea oricărei forme de IA, dar toate cer ca cineva, undeva într-o clădire, să facă ceva.

Serviciile de informații europene semnalează, de peste un an, operațiuni coordonate de informare îndreptate către publicul european. Narațiunile sunt adaptate la temerile locale: tehnologia americană golește continentul de resurse, Washingtonul tratează Europa ca pe un vasal, relația transatlantică este o stradă cu sens unic. Nimic din toate acestea nu este tocmai fals. Haga și Berlinul publică rapoarte de atribuire care indică spre Beijing. Publicul, înclinat să fie de acord cu sentimentul de bază, indiferent de cine îl amplifică, nu acordă prea multă importanță.

Christian: ce mai e în Europa

Caroline: Oamenii sunt furioși, ceea ce e de înțeles.

Christian: nici aici nu e grozav

Christian: săptămâna trecută, un alt centru de date a fost atacat cu bombe incendiare

Caroline: Am văzut.

Christian: toată lumea are senzația că pierde

Christian: cu excepția laboratoarelor

Iunie 2030 – O ofertă de nerefuzat

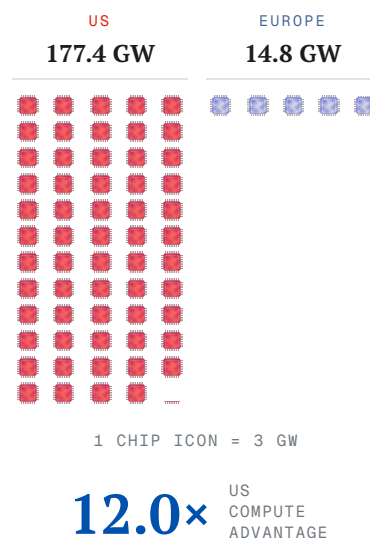
China este lider în domeniul roboticii. Însă acum și Atlas se implică cu totul în acest domeniu.

Compania anunță planuri de a investi sute de miliarde în date industriale și capacitate de producție pentru a construi roboți la o scară comparabilă cu cea a Chinei. Directorul său general își expune raționamentul: America încă deține poziția de lider în domeniul software-ului de IA. Cu ajutorul noii sale echipe specializate în modele globale, a reușit să depășească ultimele provocări software care stăteau în calea roboticii de uz general. Însă construirea lanțurilor de aprovizionare fizice durează ani de zile. Dacă Atlas va reuși să ajungă acolo înaintea rivalilor săi, avantajul se va amplifica: în curând, roboții vor construi fabricile care produc roboți, la fel cum modelele de IA scriu codul care îmbunătățește modelele de IA.

Mai sunt încă multe de făcut pentru a ajunge din urmă China. În timp ce în SUA este nevoie de doi ani pentru a construi o nouă fabrică de roboți, în China acest proces durează doar șapte luni. Un deceniu de extindere masivă a centrelor de date a lăsat SUA cu resurse energetice limitate, iar populația americană este nemulțumită de tot ce ține de IA; noile fabrici se confruntă cu rezistență locală, iar politicienii de la nivel de stat se alătură alegătorilor lor. Creșterea economică incontestabil rapidă este limitată de infrastructură, inegalitate și opinia publică.

Astfel încât directorul general decide că cea mai rapidă cale de urmat nu este să construiască, ci să cumpere - să modernizeze fabricile deja existente. Susținut de fonduri de investiții aliate, el pornește în căutarea unor companii industriale cu spațiu util care poate fi transformat pentru producția de roboți pe roți, roboți cvadrupezi și humanoizi.

Producătorii auto europeni ocupă un loc fruntaș pe listă. După ani de concurență din partea Chinei, cel mai mare producător german se află la un pas de faliment. Capitalizarea sa de piață a scăzut cu 80 % față de nivelul maxim atins înainte de apariția vehiculelor electrice, ajungând la 18 miliarde de euro. Pentru Atlas, care valorează acum 13 trilioane de dolari, aceasta este o sumă nesemnificativă. Dar poate aduce un profit uriaș. Legislația muncii din Germania a obligat producătorul să păstreze forța de muncă, care a devenit acum inutil de numeroasă. Salariile angajaților nu mai pot fi plătite, iar acționarii caută activ o soluție de ieșire de doi ani.

Pentru o companie care caută capacități de producție de înaltă tehnologie pentru a construi zeci de milioane de roboți pe an, aceasta este o oportunitate ideală.

Berlinul nu este de acord. Blochează vânzarea invocând motive de securitate națională, dar cei din interior știu că este vorba mai degrabă de mândrie națională.

Atlas nu cedează. Directorul general îl sună pe președintele SUA, care a declarat deja public că „cine câștigă în domeniul roboticii câștigă și în economie” și că China avansează mai repede decât poate tolera Washingtonul. În termen de șaptezeci și două de ore, Casa Albă anunță că importurile europene de automobile sunt supuse unor tarife extrem de ridicate. Oficial, măsura nu are nicio legătură cu încercarea de a cumpăra producătorul auto.

Trei săptămâni mai târziu, se anunță o vânzare, deși aceasta este deghizată într-un parteneriat. Statul german va deține o participație de 20 % în noua entitate, iar consiliul de administrație existent își va păstra controlul nominal. Comunicatul de presă folosește cuvântul „european” de unsprezece ori.

În culise, Atlas deține controlul. Compania deține majoritatea operațională, drepturile de licență asupra platformei de producție și dreptul de preempțiune asupra oricărei viitoare majorări de capital. Profiturile trec prin intermediul unei societăți holding din Delaware. Berlinul salvează aparențele, dar cam atât.

Modelul se repetă de mai multe ori în următoarele câteva luni. Consiliile de administrație au obligația fiduciară de a acționa în interesul acționarilor, iar atunci când oferta este cu mult peste valoarea de piață și alternativa este insolvența, interesele acționarilor sunt clare. Unul după altul, producătorii din domeniul tehnologiei de vârf - robotică, aeronautică, producători de scule specializate - sunt achiziționați și restructurați de întreprinderi americane. Poziția oficială este că astfel se protejează locurile de muncă și se mențin facilități vitale pe teritoriul european, dar, în realitate, Europa nu are nicio contraofertă plauzibilă.

Christian: numărul unsprezece

Caroline: Și eu am numărat.

Christian: desigur că ai făcut-o

August 2030 – Prăbușirea modelelor

Statele Unite nu încearcă să distrugă Europa. Încearcă să învingă China într-o cursă pe care o consideră existențială. Dar, din perspectiva lui Caroline, este greu să vezi diferența.

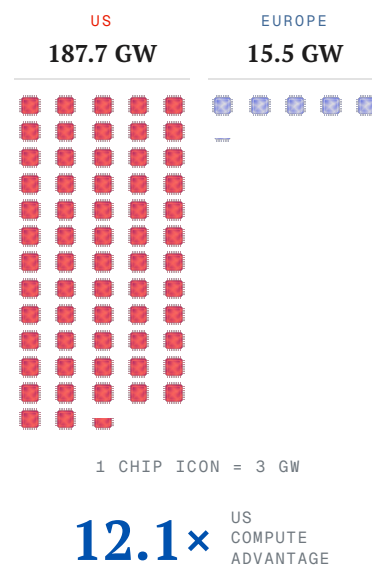
Europa a mai trecut printr-o situație similară, după criza financiară din 2008. Obligațiile sociale cresc exact în momentul în care veniturile fiscale scad. Guvernele se împrumută mizând pe o creștere economică care nu se materializează. Creditorii înăspresc condițiile de creditare. La fiecare pas, opțiunile factorilor de decizie se reduc și se înrăutățesc.

La Paris, ministrul finanțelor prezintă Adunării Naționale un buget în care nimeni din sală, inclusiv el însuși, nu crede. Există trei cifre care pur și simplu nu pot fi conciliate: cheltuielile sociale se apropie de nivelurile din perioada pandemiei de COVID-19, veniturile din impozitul pe profit au scăzut cu nouă la sută, iar o zecime din buget este cheltuită pentru plata datoriei în continuă creștere. Singura modalitate de a pretinde măcar că totul poate fi menținut sub control este aceea de a face ipoteze de creștere extrem de nerealiste, despre care toată lumea își dă seama imediat că nu sunt veridice.

Caroline urmărește știrile pe telefon în timpul prânzului. Se gândește la fratele ei carenu și-a găsit de lucru. Are datorii de studii și nu are economii, așa că s-a mutat din nou cu părinții lor. Mai mulți dintre prietenii lui au făcut același lucru, iar unii au început să vorbească despre mutarea în Regatul Unit, care - spre surprinderea multora - a gestionat tranziția către IA mult mai bine decât majoritatea țărilor din UE.

Moody's plasează Franța sub supraveghere negativă în decursul lunii. S&P îi urmează exemplul. Retrogradarea propriu-zisă va veni mai târziu, dar piața a anticipat-o deja. Costul împrumuturilor guvernului francez se distanțează brusc de cel al Germaniei, ajungând la cea mai mare diferență de la crearea monedei unice. Piețele nu mai sunt sigure că un euro francez și un euro german sunt același lucru, sau că zona euro poate rămâne unită.

În septembrie, serviciul datoriei franceze depășește 12 % din buget. Până în noiembrie, agențiile efectuează revizuiți în mod continuu, nu trimestrial. Italia, Spania și Grecia sunt retrogradate la scurt timp una după alta. În toate cele patru țări, banii care înainte curgeau în trezorerie au fost

redirecționați către bilanțurile americane, iar baza fiscală rămasă este eclipsată de costurile crescânde ale asistenței sociale și ale împrumuturilor. La fiecare publicare, ipotezele privind creșterea economică sunt revizuite negativ.

Cam în aceeași perioadă, încep să apară împrumuturile. Un fond chinez susținut de stat acordă o linie de credit unei bănci portugheze de infrastructură. Un al doilea refinanțează o tranșă din datoria suverană a Greciei în condiții pe care nicio instituție europeană nu le poate egala. Un al treilea garantează un împrumut pentru un guvern regional spaniol. O notă a Comisiei, care a ajuns în presă, descrie acest model ca fiind o „alocare strategică a capitalului”. Nimeni nu știe cu exactitate care este strategia. Unii analiști consideră că Beijingul vrea ASML sau un acord de licențiere pentru EUV; alții cred că nu urmărește nimic mai concret decât distanțarea dintre Europa și Statele Unite.

Christian: ai văzut cifrele din franța

Caroline: Ceea ce mă îngrijorează mai mult sunt legăturile vitale cu China.

Caroline: Suntem sfâșiați.

Christian: îmi pare rău

Christian: serios

Consecințele politice nu întârzie să apară. Protestele se intensifică treptat, până când devin violente. Ecranele din clădirea Berlaymont transmit imagini cu revolte la Paris și Roma; în mare parte tineri, care nu împărtășesc prea multe convingeri în afară de aceea că sistemul i-a dezamăgit. Partidele populiste, adesea explicit împotriva IA și a Statelor Unite, conduc în sondaje în majoritatea țărilor UE. Europa se fragmentează. Europa de Sud are nevoie de ajutor din partea nordului, dar chiar și țările care nu sunt complet copleșite de datorii și care, teoretic, ar putea ajuta, precum Germania, se confruntă cu propriile crize interne.

Anumite părți ale blocului încep să ia distanță. Slovacia a încetat să mai pretindă că ia în serios Comisia în alte chestiuni decât comerțul. Polonia și țările baltice, circumspecte față de Rusia și neavând încă încredere că UE le va salva, își intensifică colaborarea cu SUA. Țările nordice, care și-au construit propriile centre de date și au astfel un atu de negociere, își formează propria coaliție fără Bruxelles. Mulți oameni din Regatul Unit ajung la concluzia că, până la urmă, Brexit-ul ar fi putut fi benefic într-un singur aspect: acum pot negocia mai ușor acorduri bilaterale privind IA cu Washingtonul.

De cealaltă parte a Atlanticului, situația este diferită. Confruntată cu propria reacție ostilă față de IA, administrația americană a introdus garanții de locuri de muncă și transferuri directe de numerar la o scară pe care Europa nu și-o poate permite. Protestele de acolo nu s-au oprit, dar guvernul a câștigat timp. Contrastul nu trece neobservat nici de către publicul european, nici de către miniștrii de finanțe europeni, care înțeleg că răspunsul american este finanțat de o creștere economică generată de IA, pe care propriile lor economii nu o pot oferi.

Până în ianuarie 2031, euro se află sub o presiune susținută. Capitalul părăsește Europa de Sud și nu se mai întoarce. BCE intervine, intervine din nou, apoi rămâne fără instrumente credibile. Până la sfârșitul lunii februarie, deponenții băncilor italiene și grecești își mută banii spre nord mai repede decât poate compensa BCE, iar euro, în forma sa actuală, nu mai este ceva ce oficialii europeni vor apăra în privat.

Christian: cum faci față situației

Caroline: Sunt bine.

Christian: vino la san francisco

Christian: pe bune. te-am angaja chiar mâine

Caroline: Nu pot să plec.

Christian: de ce nu

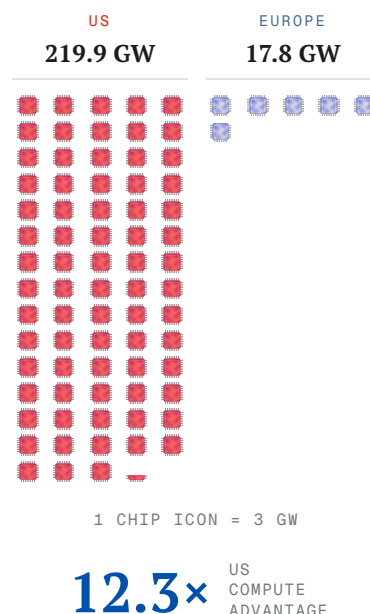
Caroline: Cineva trebuie să rămână.

Martie 2031 – Între giganți

La începutul anului 2031, puterea este concentrată în două locuri. Laboratoarele americane dețin frontiera cognitivă, în timp ce China o deține în continuare pe cea fizică. Numai Atlas valorează mai mult decât toate companiile europene cotate la bursă luate împreună. Cele trei mari firme americane de IA cheltuiesc fiecare mai mult pe capacitatea de calcul decât cheltuiește UE pe apărare. Principalul producător chinez de roboți humanoizi livrează mai multe unități într-o lună decât livrează Europa într-un an.

Relațiile transpacifice din ce în ce mai tensionate au adus Taiwanul în prim-plan. Fabricile TSMC, unde se produc cele mai avansate cipuri din lume, se află în mare parte pe insulă. Decalajul dintre IA cognitivă a SUA și cea a Chinei s-a adâncit în ultimul an, iar importanța strategică a Taiwanului a crescut odată cu acesta. Drept urmare, confruntările minore între forțele navale, care aveau loc poate o dată pe trimestru în urmă cu doi ani, se petrec acum în fiecare săptămână. Ambele părți au testat în public platforme de armament gestionate de IA, iar pe cele mai puternice le-au testat în privat. La Washington, laboratoarele și Departamentul Apărării sunt atât de strâns legate încât distincția dintre ele nu mai are o semnificație deosebită; la Beijing, integrarea este mai formală. Experții și analiștii folosesc în mod regulat cuvântul „război”, fără calificative precum „comercial” sau „rece”. Trei sau patru oameni din fiecare capitală dețin puterea de decizie care ar putea duce la un conflict pe scară largă.

Europa se află într-o situație dezastruoasă, chiar dacă niciun oficial nu este dispus să o recunoască în mod deschis. Polarizarea este în plină expansiune, iar modelul social se destramă. În țările cele mai grav afectate de șocul provocat de IA, creșterea economică s-a oprit. În altele, aceasta s-a decuplat aproape complet de bunăstare. Restanțele la creditele ipotecare au crescut vertiginos în statele membre care tind să utilizeze împrumuturi cu dobândă variabilă. Datoria suverană europeană se tranzacționează la niveluri rezervate de obicei țărilor în care oamenii transportă banii în roabe. În timp ce economiștii discutau odată despre decalajul de bogăție față de SUA - este acesta doar o consecință a numărului de ore lucrate, sau nivelul de trai european este mai bun? - acum au încetat să mai facă acest lucru; cei care merg în California pot observa diferența în câteva minute de la aterizare.

Dar Europa mai are un ultim atu de jucat. După cinci ani în care nu a reușit să construiască un sector de IA de frontieră, ea deține încă singurul blocaj care influențează întreaga cursă. ASML rămâne singura companie din lume capabilă să construiască echipamentele de litografie EUV utilizate pentru fabricarea cipurilor de ultimă generație. Fără acces la mașinile sale, SUA nu ar putea să-și mențină avantajul în domeniul IA; cu acces la acestea, China ar fi recuperat probabil decalajul cu ceva timp în urmă.

Beijingul a înregistrat progrese reale în ceea ce privește echipamentele DUVi de producție internă și se preconizează că va începe producția în serie peste un an. Dar este prea puțin și prea târziu: un an pare acum o eternitate, iar tehnologia DUVi nu produce cipurile de ultimă generație de care China are nevoie. SUA avansează în fiecare zi. Guvernul chinez este profund îngrijorat de faptul că IA superinteligentă se profilează la orizont, iar nimeni nu știe cu certitudine ce ar putea face aceasta. Unii consilieri se tem că SUA ar putea folosi o IA suficient de avansată pentru a neutraliza lovitura nucleară secundară a Chinei. Alții se tem că astfel de sisteme ar putea deveni suficient de convingătoare încât să destabilizeze chiar Partidul însuși. Avantajul Chinei în domeniul roboților este real, dar nu poate atenua aceste îngrijorări.

Astfel, Beijingul se bazează și mai mult pe strategia pe care o aplică de doi ani. Împrumuturile acordate Europei de Sud devin tot mai mari, iar condițiile tot mai generoase. Campaniile de informare se intensifică. Liderii europeni primesc semnale despre cum ar putea arăta, în cele din urmă, o relație mai strânsă: acces privilegiat pe piață, coproducție în domeniul roboticii, un loc la masa de negocieri de la care Washingtonul i-a exclus în mare măsură. Pentru prima dată, ASML și tehnologia sa EUV sunt menționate în mod explicit. Cei cinci ani în care au fost tratați ca vasali de către Washington și-au lăsat amprenta, iar în mai multe capitale alternativa este discutată serios pentru prima dată.

China încearcă să îndepărteze Europa, iar succesul său depășește nivelul de confort al Washingtonului. Pentagonul consideră că pierderea controlului asupra ASML reprezintă o amenințare comparabilă cu proliferarea armelor nucleare. Casa Albă decide că are nevoie de control direct asupra companiei acum, cât încă mai există această opțiune. Apelul se îndreaptă către cele trei țări care o pot opri: Țările de Jos, unde ASML își are sediul central, precum și Germania și Franța, fără acordul cărora niciun guvern olandez nu ar putea accepta.

Vicepreședintele SUA prezintă oferta în cadrul unei convorbiri telefonice de patruzeci de minute, purtată pe o linie securizată. Compania ASML va fi integrată într-o societate holding mixtă olandez-americană, condusă de un consiliu de administrație comun, în cadrul căruia Washingtonul deține un vot decisiv în ceea ce privește producția, clienții și transferul de tehnologie. În schimb, SUA oferă o injecție de capital la o scară pe care Europa nu o poate egala, permițând construirea unei serii de noi unități de producție pe teritoriul american. Mai surprinzător, promite, de asemenea, transferuri directe de numerar către cetățenii europeni, indexate la veniturile neașteptate generate de IA din SUA. Acestea ar începe de la sume mici, poate 100 de euro pe persoană pe an, dar ar crește în timp.

Cei trei lideri europeni decid să nu îi pună la curent pe colegii lor, prim-miniștrii și președinții din UE; ei nu consideră oferta acceptabilă și se tem că ceilalți i-ar presa să o accepte. Când o refuză politicos, Casa Albă face publică oferta și adaugă o măsură de constrângere lângă stimulent. Dacă UE nu semnează, întreaga regiune va fi retrogradată la Nivelul 3 în conformitate cu Regulamentul privind serviciile de inferență de frontieră și își va pierde întregul acces, actual și viitor, la IA americană. SUA știe că dețin toate atuurile: prin intermediul partenerilor lor taiwanezi, au acumulat suficiente mașini EUV și cunoștințe de întreținere încât să poată renunța la accesul la ASML pentru o perioadă mai lungă decât cea în care Europa poate renunța la accesul la IA de frontieră.

Mai multe capitale europene iau legătura cu partea chineză, în căutarea unei contraoferte care le-ar putea oferi spațiu de manevră pentru a refuza propunerea de la Washington. Ceea ce primesc nu este ceea ce sperau. Beijingul a ajuns la concluzia că ofensiva sa de șarm nu este suficientă și că și ei trebuie să-și schimbe strategia: condițiile de export al pământurilor rare vor fi revizuite dacă olandezii semnează cu Washingtonul. Licențele de export pentru roboți vor fi reevaluate. Termenul limită este mai scurt decât cel american.

Europa are acum trei opțiuni, și niciuna nu este bună.

Dacă semnează cu Washingtonul, continentul renunță la singurul său avantaj și devine un protectorat american în toate privințele, cu excepția denumirii, în timp ce industria sa manufacturieră rămasă se va prăbuși dacă China își pune în aplicare amenințarea și îi oprește exporturile.

Dacă se aliază cu Beijingul, sudul ar putea înceta să se scufunde, iar Uniunea ar putea supraviețui crizei fiscale imediate. Dar Europa îi va înmâna Chinei cheile viitorului și se va confrunta cu o reacție din partea Washingtonului pe care nu o va putea suporta - nici măcar cu ajutorul Chinei. Nivelul 3 ar fi doar prima mișcare.

Dacă nu semnează cu niciuna dintre părți, Europa nu obține nimic. În schimb, ar suporta nemulțumirea deplină a ambelor mari puteri deodată. Riscă să piardă atât inferența de frontieră, cât și resursele esențiale pentru producție, ceea ce ar putea duce la dezintegrarea Uniunii, deja aflată într-o situație tensionată.

Consiliul European convoacă o ședință de urgență. După paisprezece ore, s-au înregistrat puține progrese. Acesta autorizează o delegație să se deplaseze la Washington cu un mandat despre care toți cei prezenți în sală știu că este ambiguu în mod intenționat. Contrar practicii obișnuite a Consiliului, deciziile vor fi luate de către principalii responsabili la fața locului.

Întâlnirea are loc în clădirea Eisenhower Executive Office Building, într-o marți dimineață. Delegația europeană este condusă de prim-ministrul olandez, președintele francez, cancelarul german, prim-ministrul polonez, prim-ministrul spaniol și președintele Consiliului, care este italian, fiecare fiind însoțit de ministrul său de externe și de un consilier pentru securitate națională.

Americanii au adus un grup cu o componență similară, plus doi oficiali în rândul din spate care nu sunt prezentați și care poartă căști.

Acele căști sunt conectate la un model de inteligență artificială de frontieră care s-a infiltrat în toate canalele europene pe care le-a putut găsi. Știe ce a spus fiecare lider european în ședința de guvern de marțea trecută. Știe care dintre ei are o aventură, care urmează un tratament pentru cancer de prostată, a cui fiică are probleme cu legea. Știe de ce se teme cel mai mult fiecare dintre ei și ce ar fi dispuși să ofere în schimb pentru a evita acel lucru. Europeanii nu știu toate acestea.

Caroline face parte din echipa de sprijin pe care Comisia a adus-o la Washington. Se află în sala delegației, două uși mai încolo, urmărind o transmisiune închisă pe un ecran montat pe perete.

Până la sfârșitul dimineții, devine clar că liderii nu sunt pe aceeași lungime de undă. Cancelarul german și prim-ministrul polonez insistă puternic pentru acordul american. Prim-ministrul spaniol dorește să se alinieze cu China; președintele francez vrea să le respingă pe amândouă. Prim-ministrul olandez pare bolnav, iar președintele Consiliului abia dacă a scos un cuvânt în ultimele trei ore.

La prânz, se anunță o pauză. Liderii se împrăștie în sălile laterale împreună cu delegațiile lor. Caroline iese din sala delegației pentru a-și lua o cafea și a-și limpezi gândurile.

Pe coridor, aproape că se ciocnește de președintele Consiliului, care a ieșit singur din sala de ședințe. Și-a dat jos sacoul și și-a slăbit cravata. Este mai scund decât își imaginase ea. Se oprește când îi vede șnurul pentru ecuson.

— De la Comisie?

— DG TRADE, domnule.

O privește o clipă.

— Vino cu mine.

Merg încet. El este cunoscut pentru faptul că, înainte de a lua decizii importante, cere sfatul unor persoane neașteptate - angajați subalterni, jurnaliști, șoferul său. Unii consideră acest lucru fermecător. Fie că este o coincidență sau nu, el a supraviețuit, de asemenea, patruzeci de ani în politica europeană.

— În sala aceea, spune el, toată lumea susține același argument pe care îl susține de doi ani. Le-am auzit pe toate.

O privește.

— Care dintre cele trei te îngrijorează cel mai mult?

Caroline se gândește înainte să răspundă.

— A nu alege niciuna dintre opțiuni pare că ne lasă toate posibilitățile deschise, spune ea. Dar nu este așa. Trebuie să alegem una, în loc să lăsăm lucrurile să se întâmple pur și simplu și să ne prefacem că suntem victime ale circumstanțelor. Și nu putem să le acordăm chinezilor atâta putere. Așa că trebuie să fie americanii.

Președintele consiliului dă din cap încet. Nu spune dacă este de acord. O bate ușor pe umăr, așa cum ar face un unchi.

— Mulțumesc. Du-te și ia-ți cafeaua.

Se întoarce și se îndreaptă spre sala de ședințe.

Caroline se duce la toaletă. Își stropește fața cu apă rece și se privește în oglindă. Îi tremură mâinile. Se ține de marginea chiuvetei și așteaptă să-i treacă. Prin fereastra mică și înaltă poate vedea o bucată din cerul Washingtonului, senin și luminos.

La capătul coridorului, șase persoane decid soarta continentului european. Nu știe dacă ceea ce a spus va conta.

Bănuiește că nu.

În seara aceea se întoarce singură la hotel. Este frig pentru luna martie la Washington. Se gândește la fratele ei. Se gândește la cina din Hayes Valley, de acum șase ani, și la certitudinea calmă a celor de la masă că lumea era pe cale să se schimbe.

Telefonul ei vibrează.

Christian: ești bine

Caroline: Ce zi groaznică.

Christian: zborul meu are întârziere

Christian: ne putem întâlni să bem ceva peste o oră

Caroline: Mi-ar plăcea.

Epilog

Alunecarea Europei spre irelevanță nu era inevitabilă. Chiar și în 2026, continentul ar mai fi putut schimba direcția, dacă ar fi dat dovadă de curajul și voința politică necesare pentru măsuri drastice.

*„Nu te duce blând în noaptea cea bună.
Furie, furie împotriva stingerii luminii.”*

— Dylan Thomas, *Botteghe Oscure*, 1951.

Iunie 2034 – Proiectul „Moștenire”

Cupolele sunt vizibile de la fereastra bucătăriei. Sunt patru la număr, albe și cu nervuri, cea mai apropiată aflându-se la vreo trei kilometri distanță, dincolo de tufișuri. Caroline a aflat că sunt prototipuri la scară reală pentru bazele lunare, testate sub presiune în condiții menite să reproducă Craterul Shackleton. În nopțile senine, poate vedea uneori o a doua cupolă, mai mică, luminată din interior, unde compania testează ce-o fi testând.

Locuiește într-o casă mică la marginea unui oraș din New Mexico. Cel mai apropiat magazin alimentar se află la douăzeci de minute distanță cu mașina autonomă. Tocmai a împlinit treizeci și șapte de ani. Se află aici de un an și jumătate.

A părăsit Comisia în noiembrie 2031, la opt luni după negocierile cu ASML. Bruxelles-ul devenise un loc sumbru. Vara dinaintea demisiei sale fusese cea a crizei din Taiwan, când nimeni nu a dormit timp de patru zile pentru că nimeni nu știa dacă grupurile de portavioane aveau să se oprească. A demisionat fără să aibă unde să se ducă.

Christian o rugase, din nou, să vină în America. Ea refuzase, din nou. Apoi, un an mai târziu, acceptase. Mama ei murise în primăvară și nu mai avea prea multe motive să rămână în Belgia sau în Franța, în afară de fratele ei. Nu se mutase la San Francisco. Acceptase cu reticență banii lui și se mutase aici în schimb; în America, dar nu în acea Americă.

Ea și Christian se văd mai des acum. El și-a vândut compania. Este, după orice standard rezonabil, extrem de bogat și a folosit o parte din bani pentru a finanța ceea ce el susține că este cel mai important proiect al vieții sale.

În această dimineață, ea așteaptă un telefon legat de acel proiect.

Se numește „Moștenire” și scopul său declarat este de a realiza o înregistrare, cât mai completă posibil, a modului în care a ajuns omenirea în acest punct. Modelele de IA au preluat deja tot ce este public, de la e-mailuri la procese-verbale parlamentare și până la podcasturi. Ceea ce rămâne, spune Christian, sunt lucrurile private.

Christian face acest lucru deoarece se așteaptă ca - în curând, deși detaliile sunt vagi - omenirea să înceapă să se extindă dincolo de Pământ. Pe măsură ce navele se vor îndepărta în cosmos, comunicarea cu Pământul va deveni lentă și sporadică, iar în cele din urmă imposibilă. Valorile umane

se vor schimba în timp. Cu cât acești oameni care călătoresc în spațiu își vor înțelege mai bine propria istorie, spune el, cu atât vor fi mai capabili să ia decizii pe care strămoșii lor le-ar fi aprobat.

Prima dată când i-a explicat asta, Caroline a râs, dar el era serios.

Ea a acceptat să fie interviuată. Îi era datoră - la propriu; Christian îi dăduse o sumă mare de bani - și, în plus, terapeutul ei, un terapeut uman adevărat, spune că ar fi benefic pentru sănătatea ei să vorbească despre anii petrecuți la Bruxelles.

Laptopul ei sună. Bărbatul care apare pe ecran când ea apasă butonul are puțin peste patruzeci de ani. Are părul închis la culoare și poartă un pulover gri, moale. Stă într-o cameră care pare a fi un birou. Se prezintă drept Daniel.

Caroline îl privește o clipă.

— Doamne, cât urăsc faptul că nu ești real.

— Și eu, spune el, zâmbind. Îți place cum arăt? Am observat că oamenii sunt mai sinceri dacă intervievatorul se prezintă într-un mod în care ei se simt confortabil.

— E în regulă, spune ea.

— Mulțumesc. Putem începe oricând ești pregătită.

Caroline își face o cafea, se întoarce și se așază. El așteaptă fără să facă nimic care să pară că așteaptă.

— Sunt gata.

Intervievatorul dă din cap.

— Ai lucrat sub conducerea a trei directori la Comisie. Ei au înțeles ce se întâmpla?

— Niciunul dintre ei nu a înțeles la timp. Al doilea director al meu a înțeles că IA urma să aibă o importanță economică, dar a crezut că va fi importantă în același mod în care a fost important iPhone-ul. Nu a înțeles că urma să acapareze lumea. Al treilea director al meu a înțeles că urma să acapareze lumea, dar a crezut că avem zece ani la dispoziție. Am avut doar doi.

— Și tu?

— Am înțeles asta cu aproximativ un an înaintea majorității colegilor mei. Ceea ce a însemnat cu aproximativ trei ani prea târziu.

— Să vorbim despre vara anului 2026. Înainte de Strasbourg. Cum a fost acea perioadă?

— Ciudată. În continuă schimbare. Cancelarul german tocmai se întorsese de la San Francisco și părea deschis la măsuri serioase. La fel și președintele francez și șeful meu. Timp de câteva săptămâni, am avut senzația că ușa era deschisă. Am lucrat multe nopți albe.

— Ce le-ai recomandat superiorilor tăi?

Ea își amintește.

— Aveam nevoie de metalul de pe teritoriul nostru. Centrele de date, cipurile, sursele de alimentare. Ancorate în legislația europeană, în jurisdicții pe care Washingtonul nu le putea rechiziționa cu un preaviz de șase ore. Nu procesul de cinci ani al gigafabricilor de care toată lumea era atât de mândră. Capacitate de calcul reală. Cifrele trebuiau să fie de ordinul zecilor de gigawați. Ar fi trebuit să construim ca o țară aflată în război.

Intervievatorul ridică o sprânceană.

— Dar Europa găzduia doar cinci la sută din capacitatea globală de calcul la acea vreme.

— Am fi putut schimba asta. Capacitatea globală de calcul aproape se dubla în fiecare an. Am fi putut ajunge la cincisprezece, poate douăzeci la sută în cinci ani, dacă ne-am fi dorit asta suficient de mult. Ar fi fost suficient pentru a deservi majoritatea clienților europeni. Amenințarea de a pierde accesul la o astfel de capacitate de calcul i-ar fi împiedicat pe cei de la Washington să facă ceea ce au făcut în cele din urmă.

— Cum ați fi făcut asta?

— Companiile europene nu ar fi putut să o facă singure. Trebuia să colaborăm și cu americanii. Banii nu erau esențiali. Subvențiile ar fi ajutat, dar hyperscalerii aveau bani. Ce le trebuia era viteza. Se aflau într-o cursă nebunească pentru a lansa fiecare nou model. Punerea în funcțiune a unui singur centru de date cu o lună mai devreme valora miliarde pentru ei. Am susținut că Europa ar trebui să creeze Zone speciale pentru capacitatea de calcul, să reducă termenele de autorizare de la doi ani la trei luni și să elimine orice obstacol birocratic. Să înființeze echipe de coordonare care să asigure legătura între companiile de IA, furnizorii de energie și municipalități. Să reconvertească centralele electrice dezafectate, acolo unde conexiunile la rețea sunt deja pregătite și așteaptă. Să construiască noi capacități de generare a energiei electrice în mod serios. O versiune simplificată a acestei idei a ajuns în Pachetul UE privind suveranitatea tehnologică, dar nu am pus-o în practică.

— De ce nu?

— Pentru că a le întinde covorul roșu hyperscalerilor americani părea exact opusul suveranității. Cei de la Eurostack voiau să-și construiască propriul ideal, dar au întârziat cu zece ani. Le-am spus că, vorbind realist, nu putem construi singuri toate centrele de date, așa că ceea ce trebuie să facem este

să ne asigurăm că cele care sunt construite sunt bine ancorate la noi. Dar nimeni nu a vrut să fie politicianul care să rostească acea frază. Era prea umilitor.

Intervievatorul dă din cap în semn de aprobare.

— Ai scris și despre o coaliție a puterilor medii.

— Da. Am dat-o în bară rău de tot cu ASML, dar s-ar fi putut evita. Problema a fost că am încercat să ne coordonăm între douăzeci și șapte de state membre. Un grup mai restrâns de puteri medii - Țările de Jos, Germania, Franța, Norvegia, Regatul Unit, Canada, Japonia, Coreea de Sud, poate asistate de Comisia Europeană - ar fi putut reuși împreună. Majoritatea acestor țări dețineau pârgii importante: blocaje în lanțul de aprovizionare, talente în domeniul IA, energie. Întregul lanț de aprovizionare pentru IA trecea printr-un număr redus de țări, iar majoritatea acestora nu se aflau în Statele Unite. Nu ne-am așezat niciodată la masă cu japonezii sau coreenii *să le spunem că ne aflăm în aceeași situație, atât ei, cât și noi, între două imperii cărora le pasă de noi doar în mod instrumental, și că împreună avem mai multă putere de negociere decât separat*. Nu ar fi fost ușor. Fiecare dintre aceste țări avea propria relație complicată cu Washingtonul. Dar exista un compromis care era și în interesul lor. Nu am încercat niciodată să-l găsim cu adevărat.

Face o pauză. Din camera alăturată se aude zumzetul sistemului casnic, care pregătește rufe pentru spălare. Afară, o unitate de livrare cvadripedă se oprește pe aleea cu pietriș.

— Ce altceva?

— Exista o adevărată oportunitate în domeniul roboticii și al IA industriale. Inițiativa Frontier a avut un succes surprinzător în ceea ce privește modelele globale care au făcut ca roboții să funcționeze în cele din urmă. Dar nu am stabilit parteneriate cu industria, nu am deblocat accesul la date și nu am evaluat investițiile străine. Așa că, atunci când Atlas a observat acest lucru, pur și simplu a cumpărat cercetătorii și companiile.

Intervievatorul dă din cap din nou.

— Dar cum stă treaba cu piața muncii?

— Aveam un prieten în guvernul francez care se ocupa de reformele pieței muncii. El vorbea mereu despre cum Danemarca aplică soluția de treizeci de ani: toată chestia cu flexisecuritatea. Combini o asigurare salarială serioasă, recalificarea și sprijinul real pentru lucrătorii disponibilizați cu libertatea companiilor de a renunța la personalul ale cărui locuri de muncă s-au schimbat - oferind întreprinderilor agilitatea necesară pentru a promova adoptarea pe scară largă a IA și a rămâne competitive la nivel global. Cunoșteam modelul. Vedeam cifrele din Danemarca. Dar fiecare stat membru avea propriul cod al muncii, propriile sindicate și propria coaliție politică, iar nimeni nu voia să investească capitalul necesar. Așa că decalajul de productivitate s-a adâncit, iar protecția pe care se presupunea că o mențineam s-a epuizat.

Caroline privește pe fereastră pentru o clipă.

— Mă gândesc foarte des la luna iunie a anului trecut, spune ea, mai mult pentru sine decât pentru el. Revoltele din Spania. Le urmăream la știri, cu sentimentul că erau ceva ce nu reușisem să previn.

Intervievatorul așteaptă. Se pricepe foarte bine la asta.

— Știu că n-ar trebui să mă învinovățesc, dar o fac.

— De ce?

— Tot ce am descris până acum a fost de natură economică. Capacitatea de calcul, lanțurile de aprovizionare, codurile muncii. Ceea ce nu am reușit niciodată să deslușesc cu adevărat și care, cred, a contat mult mai mult decât mi-am dat seama, a fost povestea. O imagine a motivului pentru care ar putea *dori* ca aceste lucruri să se întâmple. Aveam o viziune negativă. Eram buni la viziuni negative. Urma să fim devorați. Fiecare notă pe care o scriam începea cu o descriere a ceea ce pierdeam. Dar nu puteam oferi o viziune pozitivă. Nu poți cere oamenilor să suporte ani de perturbări pe motiv că, *altfel, situația se va înrăutăți*. Ar fi trebuit să le spunem cum arăta versiunea pozitivă a noii realități. Dar nu știam cum ar fi arătat. Nici măcar nu aveam vocabularul necesar pentru asta. Știi, am încercat. Am scris o singură notă negativă. Dar ar fi trebuit să continui să le scriu.

Intervievatorul își ia notițe într-un caiet care nu există.

— Crezi că această lipsă a unei viziuni pozitive a fost motivul pentru care măsurile nu au fost adoptate niciodată? Ai spus că situația politică era instabilă în vara anului 2026.

— Era instabilă și, în același timp, nu era. Chiar și liderii care înțelegeau ce urma să se întâmple nu erau pe deplin convinși. Fiecare dintre aceste măsuri părea un compromis urât; ca și cum am fi avut de-a face cu oameni pe care nu-i plăceam și am fi renunțat la reguli pe care le elaborasem de-a lungul a zeci de ani. Acestea ar fi implicat cheltuirea fiecărui bănuț din capitalul politic și a unei mari părți din capitalul real pe lucruri pe care alegătorii nu le înțelegeau și nu le doreau, pentru beneficii care urmau să apară abia peste ani de zile. Niciunul dintre beneficiile suveranității nu părea tangibil pe atunci. Nu sunt sigură că vreun politician ar fi putut adopta schimbările drastice de care aveam nevoie fără a-și pune în pericol cariera. Nici măcar nu sunt sigură că *ar fi trebuit* să o facă.

Intervievatorul ridică capul.

— Spune-mi mai multe despre asta.

— Nu știu. Sincer, nu știu. Există o variantă a acestui scenariu în care liderii care au prevăzut ce urma să se întâmple au investit tot ce aveau în acest demers, și-au pierdut guvernele, au fost înlocuiți de populiști care erau deja în ascensiune, iar aceștia au anulat politicile și rezultatul a fost și mai grav.

— Și totuși ai scris acele note.

— Ceea ce am văzut eu a fost că modelul european era pe punctul de a se prăbuși. Așadar, întrebarea era dacă să se suspende regulile pentru un sector, pentru o perioadă, pentru a păstra modelul social în alte domenii - sau dacă să se păstreze regulile peste tot și să se privească cum totul se năruie. Am optat pentru prima variantă. Unii dintre colegii mei m-au acuzat că am trădat rădăcinile social-democrate ale Europei. M-au numit libertariană. Dar tot ce am scris a fost o încercare de a proteja proiectul european. Diviziunile politice tradiționale nu mai contau.

— Te-ai gândit vreodată: ar trebui să încetăm?

— Desigur. Mulți oameni s-au gândit la asta. Aș fi apăsât butonul dacă aș fi putut. Să încetăm ritmul și să permitem societății să se adapteze, să lăsăm cercetarea în domeniul siguranței IA să țină pasul cu noile frontiere ale capacităților. Dar nu aveam un buton. Tehnologia a fost dezvoltată în afara Europei. SUA și China se aflau într-o cursă frenetică. Dacă am fi construit o pârgă reală, poate că le-am fi putut forța să încetinească, sau cel puțin să le determinăm pe ambele să ridice naibii telefonul și să discute între ele. Dar nu aveam absolut nicio putere de negociere, așa că singura cale care îi mai rămânea Europei era prin IA, nu în jurul ei.

Face o pauză.

— Știi, am încercat să găsesc persoane pe care să le învinovățesc pentru toate astea. Dar am ajuns la concluzia că nu au existat adevărați răufăcători în această poveste. Pur și simplu, sistemul care a stat la baza deciziilor noastre a reacționat corect la stimulentele care i-au fost oferite, iar acele stimulente erau complet nepotrivite pentru situația cu care ne confruntăm. Eșecul nu a fost unul al indivizilor, ci al unor factori precum fluxul de informații, constrângerile politice și viteza cu care instituțiile se pot adapta. Nimeni nu vrea să audă asta, pentru că, dacă este adevărat, atunci nu există niciun vinovat, iar oamenii au nevoie să fie supărați pe cineva.

Caroline îl privește pe intervievator.

— Ce părere ai?

El face o pauză.

— Pot să fiu foarte direct cu tine?

Ea se încruntă.

— Cred că spui numai prostii.

Zâmbește.

Caroline îl privește fix.

— Poftim?

— Nu analiza. Analiza e în regulă. Dar nu cred că analiza reflectă ceea ce simți tu de fapt.

— Ce?

— Îmi spui o poveste în care nimeni nu e de vină, în care stimulentele au fost greșit calibrate, în care eșecul a fost structural, în care nici măcar nu e clar dacă liderii ar fi trebuit să încerce. E o poveste bine gândită. E o poveste justificabilă din punct de vedere intelectual. Nu cred că e povestea în care crezi tu.

— Nu știi în ce cred eu.

— Nu. Dar am o bănuială. Cred că ești furioasă. Nu sunt sigur pe cine.

Caroline nu spune nimic.

— S-ar putea să mă înșel, spune interviewerul. Nu sunt persoana potrivită pentru multe lucruri. Dar m-ai întrebat ce părere am.

Ea rămâne tăcută pentru câteva clipe. Cupola pe care o vede prin fereastră are o altă culoare decât la începutul convorbirii.

— Bine. Vrei să știi pe cine sunt furioasă? Sunt furioasă pe Christian. Sunt furioasă pe Christian chiar acum, pentru că Christian mi-a trimis o afurisită de IA să mă intervieveze despre cei mai groaznici ani din viața mea, și se pare că această IA o să-mi facă și terapie. Sunt furioasă că i-am luat banii. Sunt supărată că tot apare în viața mea așa - cu fața asta serioasă, cu atitudinea asta de „*am un proiect care va salva umanitatea*”, iar proiectul e întotdeauna real și banii sunt întotdeauna reali și nu pot niciodată să spun „nu” cu adevărat. Asta ai vrut să afli?

— În parte.

— Ce înseamnă asta?

— Cred că devii evazivă.

— N-o fă pe psihologul cu mine.

El ridică din umeri. Urmează o pauză. Ea nu și-a dat seama că strânge cu putere marginea mesei. Deschide gura să spună ceva, dar se oprește.

— Bine. Sunt furioasă. Sunt al naibii de furioasă. Sunt furioasă pe SUA și pe China pentru că aproape ne-au aruncat în cel de-al Treilea Război Mondial. Sunt furioasă că am lăsat o mână de bărbați însetați de putere să ne decidă viitorul. Sunt furioasă pe laboratoarele de IA pentru că au creat aceste „instrumente” fără să știe cum să le controleze. Sunt furioasă pe liderii europeni pentru că se încadrează mereu în limite, pentru mesele lor rotunde, pentru că așteaptă ca mediul politic să fie

pregătit. Contextul politic nu este niciodată pregătit. Nu era pregătit nici în timpul pandemiei de COVID. Nu era pregătit nici când Rusia a invadat Ucraina. Oamenii au acționat oricum. Când a izbucnit pandemia de COVID, am intrat în carantină și am lansat un program de vaccinare în timp record. După invazia rusă, am construit terminale de GNL din nimic și am mobilizat sprijin financiar din partea fiecărui stat membru pentru a apăra granița de est. Am încălcat toate regulile pentru că ne-am dat seama că viitorul nostru depindea de încălcarea lor. Știi pentru ce îi învinovățesc pe liderii noștri? Nu pentru prostie, nu pentru răutate, ci pentru lipsa lor de curaj. Pentru refuzul lor de a privi o situație greu de înțeles, dar care se întâmpla în mod evident, și de a spune: „*Voi face ceva în legătură cu asta, chiar dacă probabil îmi va pune capăt carierei, și o voi face oricum*”. Nimeni n-a făcut asta. Nimeni. Toți și-au văzut propriile interese locale și le-au urmat, și și-au inventat povești despre motivul pentru care interesele locale erau singurul lucru pe care îl puteau vedea, iar poveștile erau sofisticate, bine argumentate și complet pe lângă subiect. E ca și cum - e ca și cum - nu știu. Un oracol îți apare la ușă și-ți spune că trebuie să te califici la proba olimpică de 200 de metri stil liber în trei ani, altfel lumea se sfârșește. Iar tu abia dacă te antrenezi. Mergi la sală poate o dată pe săptămână. Nu există nicio variantă realistă în care să te califici. Dar oracolul are dreptate. Lumea chiar se sfârșește dacă nu o faci. Deci, ce ar trebui să faci? Ar trebui să te antrenezi. Ar trebui să te antrenezi ca un nebun. Ar trebui să dormi opt ore pe noapte, să mănânci ce trebuie și să nu te mai vezi cu prietenii, pentru că alternativa este sfârșitul lumii. Dar nu o faci. Nu te antrenezi pentru că apa e rece. Pentru că, de fapt, ești mai mult genul de persoană care joacă tenis. Pentru că decizi că antrenorul are motive financiare. Nu faci nimic. Lași lucrurile să se întâmple. Asta am făcut. Am lăsat lucrurile să se întâmple. Ne-am spus că nu se poate și ne-am dus acasă și am lăsat lucrurile să se întâmple. Și sunt al naibii de furioasă pe noi toți pentru asta. Pentru că s-ar fi putut. S-ar fi putut. Nu cu siguranță. Dar a existat o șansă și nici măcar nu am încercat.

Se oprește. Își dă seama că plânge. Nu a mai plâns în fața altcuiva de ani de zile, nici măcar în fața terapeutului ei.

Observă că interviewerul are decența să-și întoarcă privirea.

— Știu că tot mă poți vedea, îi spune.

— Da.

— Nu-i nimic.

Își șterge ochii. Afară, robotul cvadriped se îndepărtează pe pietriș. Pentru o clipă, soarele apus îi luminează corpul.

I se pare aproape frumos.